Ministerie van Financiën/Dienst Financieel-Economische Integriteit

LEIDRAAD

Wet ter voorkoming van witwassen
en financieren van terrorisme

Richtlijnen voor natuurlijke personen, rechtspersonen en vennootschappen die beroeps- of bedrijfsmatig een adres of postadres ter beschikking stellen (domicilieverleners)

Versie: Juli 2026

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 5
1.1 Ontwikkeling Wwft 5
1.2 Doel van de Wwft en poortwachtersfunctie 6
1.4 Op risico gebaseerde benadering 6
1.5 Stroomschema 6
2. BEGRIPPEN IN DE WWFT 8
2.1. Instelling 8
2.2. Wat is domicilieverlening? 8
2.3. Onderscheid tussen domicilieverlening en trustdiensten 9
2.4. Onderscheid tussen domicilieverlening en verhuur 9
3. RISICOMANAGEMENT 12
3.1 Risicobeleid en risicomanagement 12
3.1.1 Landenrisico 13
3.1.2 Cliëntrisico 13
3.1.3 Product-, dienst-, transactie- en leveringskanaalrisico 14
3.1.4 Opzet van de risicobeoordeling 15
3.1.5 Kleinere instellingen 15
3.1.6 Onacceptabel risico 15
3.2 Inrichting bedrijfsvoering 15
3.3 Compliance functie 16
3.4 Auditfunctie 16
3.5 Uitbesteden compliance en audit functie 17
3.6 Wanneer moet een compliance- en auditfunctie worden ingericht? 17
4. HET CLIËNTENONDERZOEK 18
4.1 Cliëntenonderzoek verplicht 18
4.2 Wie is de cliënt? 19
4.3 Risicoprofiel van de cliënt 19
4.3.1 Monitoren activiteiten 20
4.4 Onderzoek naar de bron van de middelen 21
4.5 Moment van het cliëntenonderzoek 22
5. VORMEN VAN CLIËNTENONDERZOEK 23
5.1 Regulier cliëntenonderzoek 23
5.1.1 De uiteindelijk belanghebbende (Ultimate Beneficial Owner of “UBO”) 24
5.1.2 UBO’s bij beursgenoteerde vennootschappen 25
5.1.3 UBO-register 25
5.1.4 Pseudo-UBO 26
5.1.5 Redelijke maatregelen 26
5.1.6 Vaststellen UBO(‘s), identificatie en verificatie 27
5.1.7 Terugmeldplicht 27
5.2 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek 28
5.3 Verscherpt cliëntenonderzoek 29
5.3.1 Identificatie op afstand 33

5.3.2 Dienstverlening aan politiek prominente personen 34
5.4 Uitbesteding van het cliëntenonderzoek....36
6. IDENTIFICATIE EN VERIFICATIE....37
6.1 Verificatie van een natuurlijk persoon 37
6.1.1 Verificatie via elektronische identificatiemiddelen (eID)....37
6.2 Verificatie rechtspersoon gevestigd in Nederland....38
6.3 Verificatie rechtspersoon niet gevestigd in Nederland....38
6.4 Verificatie van entiteiten die geen rechtspersoonlijkheid bezitten....38
7. VASTLEGGING VAN DE IDENTITEITS- EN VERIFICATIEGEGEVENS....39
7.1 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van een natuurlijk persoon 39
7.2 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van de UBO 39
7.3 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van vennootschappen of andere juridische entiteiten....39
7.4 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van trusts of andere juridische constructies 40
7.5 AVG (gegevensbescherming) 40
8. DE MELDINGSPLICHT....42
8.1 Wat is witwassen? 43
8.2 Wat is terrorismefinanciering? 43
8.3 Misbruik en oneigenlijk gebruik van het adres of postadres....44
8.4 Meldplicht mislukt cliëntenonderzoek....44
8.5 Voorgenomen transactie....44
8.6 Wanneer melden? 45
8.7 Wat melden? 45
8.8 Hoe melden? 45
9. DE BEWAARPLICHT....47
10. VOORBEELDEN 48
10.1 VOORBEELDEN BIJ HET VERSCHERPT CLIENTENONDERZOEK....48
10.1.1 Geografische risicofactoren....48
10.1.2 Cliëntgebonden risicofactoren....49
10.1.3 Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren....50
10.2 VOORBEELDEN BIJ DE SUBJECTIEVE INDICATOR 51
10.2.1 Witwastypologieën 51
10.2.2 Feiten van algemene bekendheid....52
10.2.3 Overige indicatoren....54
10.2.4 Voorbeelden 55
11. VERDERE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN 58
11.1 Civielrechtelijke vrijwaring....58
11.2 Strafrechtelijke vrijwaring....58
11.3 Geheimhoudingsverplichting....58
11.4 Melding niet anoniem....58
11.5 Opleidingsverplichting....58
11.6 Toezicht op de naleving....58
11.7 Publicatieplicht 59

11.8 Klokkenluiders 59

1. INLEIDING

Deze Leidraad is bedoeld voor alle natuurlijke personen, rechtspersonen en vennootschappen die beroeps- of bedrijfsmatig een adres of postadres ter beschikking stellen. Deze beroepsgroep wordt ook wel aangeduid als domicilieverleners. De Leidraad dient in samenhang te worden gelezen met de 'Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)' van de ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid.[1]

De Leidraad is bedoeld als voorlichtingsmateriaal. Het geeft een toelichting op de wettelijke bepalingen, een praktische uitleg. Het geeft instellingen die onder de Wwft vallen handvatten m.b.t. de toepassing van de Wwft in de praktijk. Wij verwijzen ook naar de risicomatrix die voor domicilieverleners is opgesteld.

De Leidraad is herzien in verband met nieuwe regelgeving, zoals het instellen van het nieuwe register waarin de *Ultimate Beneficial Owners* (hierna: UBO's) worden geregistreerd. Daarnaast bestaat behoefte bij ondernemingen aan meer toelichting.

Het Ministerie van Financiën/Dienst Financieel-Economische Integriteit (hierna: DFEI) wil met deze Leidraad inzicht geven in de verschillende verplichtingen voor domicilieverleners die uit de Wet ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme (hierna: Wwft) voortvloeien.[2] De voornaamste verplichtingen zijn het cliëntenonderzoek, de meldings- en de bewaarplicht. Belangrijke (relatief) nieuwe verplichtingen zijn het risicomanagement[3] en de terugmeldplicht[4].

Natuurlijke personen, rechtspersonen en vennootschappen die beroeps- of bedrijfsmatig een adres of postadres ter beschikking stellen vallen onder de werking van de Wwft. Een transactie waarbij de domicilieverlener aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme dient als ongebruikelijke transactie te worden gemeld.

Deze Leidraad is geen juridisch bindend document of beleidsregel als bedoeld in artikel 1:3, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). DFEI wil met de publicatie van deze Leidraad inzicht geven in de verschillende verplichtingen uit de Wwft. De inhoud van de Leidraad is niet noodzakelijkerwijs de enige manier om invulling te geven aan de vereisten uit de Wwft. De voorbeelden genoemd in deze Leidraad zijn niet uitputtend, zullen niet altijd als voldoende zijn aan te merken en zijn slechts bedoeld ter illustratie van een aantal wettelijke verplichtingen. Het staat een instelling vrij om op een andere wijze invulling te geven aan de vereisten uit de Wwft, zolang aan de wettelijke verplichtingen wordt voldaan.

1.1 Ontwikkeling Wwft

De Wwft is op 1 augustus 2008 in werking getreden. De Wwft heeft de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) en de Wet melding ongebruikelijke transacties (Wet MOT) samengevoegd. Dat is gedaan om de derde anti-witwasrichtlijn van de Europese Unie te implementeren in de Nederlandse wetgeving. Op 25 juli 2018 is de herziene Wwft in werking getreden. De Wwft is toen herzien om de vierde anti-witwasrichtlijn te implementeren, die de derde anti-witwasrichtlijn vervangt. Op 1 juli 2011 zijn de domicilieverleners onder de werking van de Wwft gebracht.

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2024/04/24/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft

[2] DFEI houdt geen toezicht op de verplichtingen die voortvloeien uit de Sanctiewet 1977. Voor meer informatie over deze verplichtingen wordt verwezen naar de Leidraad Financiële Sanctieregelgeving.

[3] Het risicomanagement is sinds 2018 in de wet opgenomen. In een later stadium wordt hiervoor een risicomatrix gepubliceerd.

[4] De terugmeldplicht wordt nader uitgelegd in paragraaf 5.1.7. Deze terugmeldplicht heeft te maken met het UBO-register en is in 2020 nieuw in de wet opgenomen.

1.2 Doel van de Wwft en poortwachtersfunctie

De Wwft heeft tot doel te voorkomen dat criminelen toegang krijgen tot het financiële stelsel. Daarom is het van groot belang dat transacties waarbij (mogelijk) crimineel geld betrokken is, tijdig worden onderkend. Tevens is van belang dat bekend is van wie (uiteindelijk) het geld afkomstig is. De Wwft-instellingen (poortwachters) spelen hierbij een belangrijke rol. Het gaat daarbij onder meer om banken, verzekeringsmaatschappijen, notarissen, belastingadviseurs, accountants, makelaars, handelaren, trustkantoren en domicilieverleners. In het kader van de poortwachtersfunctie wordt van Wwft-instellingen verwacht dat zij de deur voor witwaspraktijken en terrorismefinanciering stevig gesloten houden. Zij zijn de eersten die in aanraking kunnen komen met criminelen die hun criminele geld proberen wit te wassen of proberen terrorisme te financieren. Zij zijn ook bij uitstek degenen die witwassen en terrorismefinanciering kunnen voorkomen door hun dienstverlening te weigeren en/of een melding van een ongebruikelijke transactie te doen.

1.3 Op risico gebaseerde benadering

Veel verplichtingen in de Wwft kennen een zogenaamde op risico gebaseerde benadering[5]. Dit wil zeggen dat de instelling moet handelen op basis van het risico dat zich in de praktijk voordoet. De instelling dient zelf een risicoafweging te maken. Echter, een instelling kan niet standaard bij elke situatie er zonder motivering van uit gaan dat sprake is van een laag risico op witwassen. Een instelling moet onder meer rekening houden met cliëntgebonden, product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden en geografische risicofactoren. In de paragrafen 3.1 en 10.1 worden deze risicofactoren nader besproken.

Verder betekent de op risico gebaseerde benadering dat de Wwft niet altijd precies voorschrijft *hoe* u aan de Wwft moet voldoen. Er is sprake van een resultaatsverplichting. Deze houdt in dat het *resultaat* van uw handelen (bijvoorbeeld het doen van een succesvol verscherpt cliëntenonderzoek) belangrijker is dan de *wijze waarop* u dit resultaat heeft bereikt. Per situatie kan het immers verschillend zijn hoe het beste een risico kan worden beheerst.

In deze Leidraad geven wij u handvatten om met risico's om te gaan. Het is onmogelijk om in deze Leidraad alle mogelijke risico's apart te benoemen. Er zijn buiten de in deze Leidraad genoemde risico's nog talloze omstandigheden denkbaar die een risico op witwassen opleveren. De Leidraad moet dan ook niet gelezen worden als een zogenaamd 'afvinklijstje'. U zult zich ook bij niet in deze Leidraad genoemde situaties af dienen te vragen wat de risico's zijn op witwassen en hoe u deze risico's het best kunt beheersen.

1.4 Stroomschema

Hieronder wordt schematisch weergegeven wanneer een domicilieverlener onder de verplichtingen van de Wwft valt en wanneer ongebruikelijke transacties dienen te worden gemeld. Deze voorwaarden en verplichtingen worden in de volgende hoofdstukken van deze Leidraad nader besproken.

[5] De Financial Action Task Force (FATF) is een intergouvernementele organisatie gericht op de internationale bestrijding van witwassen. De FATF publiceert guidance waarin men voor een bepaalde branche ingaat op deze zogenaamde risico gebaseerde benadering (Risk-Based Approach, ofwel RBA). Zie bijvoorbeeld de FATF Guidance for a Risk-Based Approach for Trust and Company Service Providers, https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-trust-company-service-providers.html.

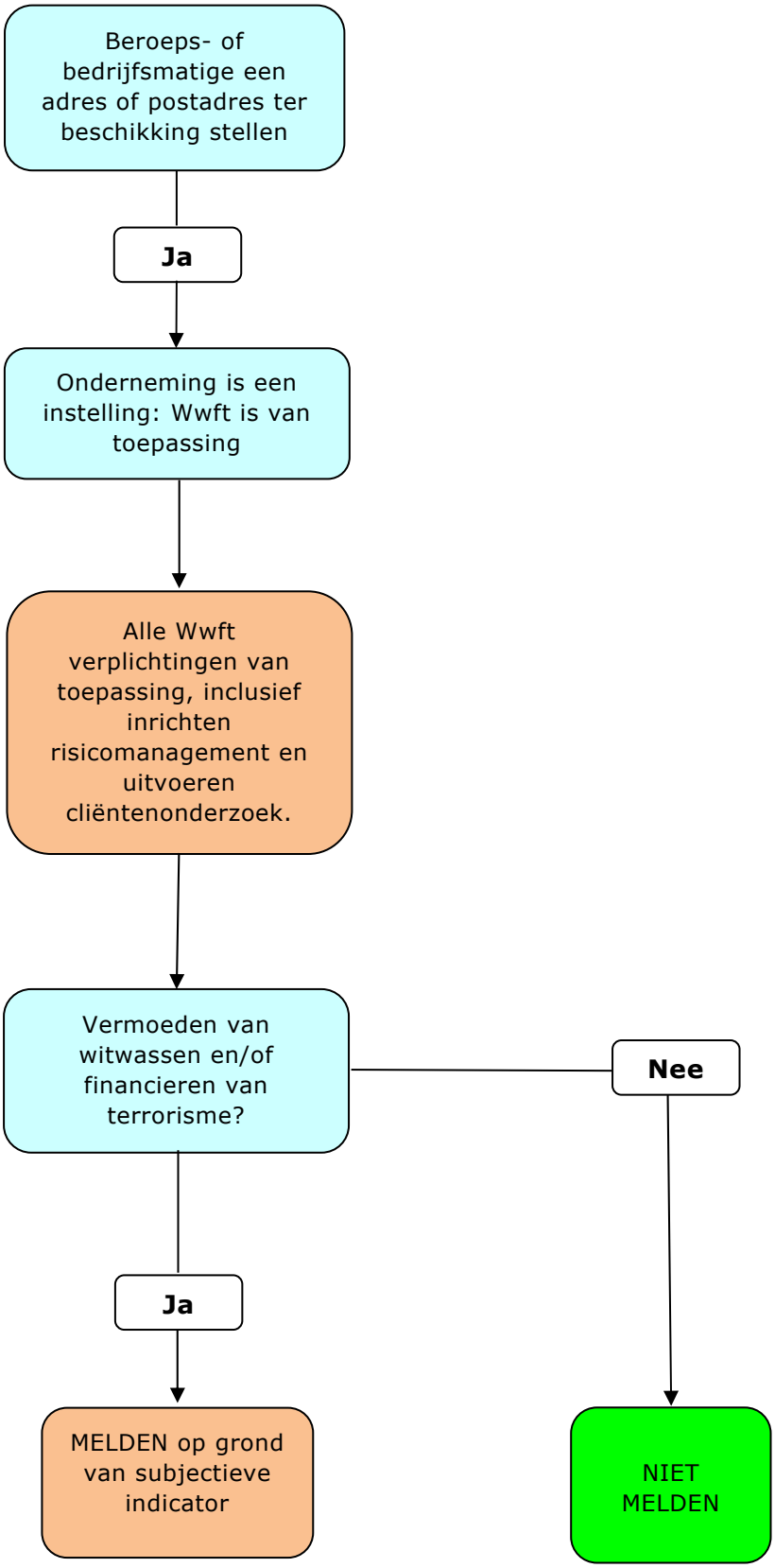
Beroeps- of bedrijfsmatige een adres of postadres ter beschikking stellen
Ja
Onderneming is een instelling: Wwft is van toepassing
Alle Wwft verplichtingen van toepassing, inclusief inrichten risicomanagement en uitvoeren cliëntenonderzoek.
Vermoeden van witwassen en/of financieren van terrorisme?
Nee
Ja
MELDEN op grond van subjectieve indicator
NIET MELDEN

2. BEGRIPPEN IN DE WWFT

2.1. Instelling

'Natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen die beroeps- of bedrijfsmatig een adres of postadres ter beschikking stellen, niet zijnde een trustkantoor,' vormen een zelfstandige beroepsgroep waarop de Wwft van toepassing is. Indien u dergelijke diensten verleent, wordt u aangemerkt als een instelling.

Hierna wordt deze groep ook aangeduid als 'domicilieverleners' en wordt de dienstverlening ook genoemd als 'het verlenen van domicilie'. Het begrip domicilieverlening komt overigens niet in de Wwft voor en ook niet in de toelichting op de wet (de Memorie van Toelichting). In de wet gebruikt men de langere omschrijving zoals tussen aanhalingstekens is vermeld in de eerste volzin.

Onder beroeps- of bedrijfsmatig handelen wordt verstaan: in de uitoefening van een beroep of bedrijf. Voor het bepalen of een activiteit beroeps- of bedrijfsmatig wordt verleend, is onder andere van belang dat de dienstverlening niet slechts incidenteel plaatsvindt en dat de domicilieverlener een beloning ontvangt of er inkomsten mee genereert. De activiteit dient dus stelselmatig of met enige regelmaat plaats te vinden. Incidentele of eenmalige activiteiten zijn onvoldoende om als beroeps- of bedrijfsmatig te worden gekwalificeerd. Niet van belang is of de activiteiten winstgevend zijn of dat het de hoofdactiviteit van de aanbieder betreft. Andere kenmerken kunnen bijvoorbeeld zijn het maken van reclame en het aanbieden van de diensten aan verschillende cliënten.[6]

Wanneer u een instelling bent voor de Wwft, dan is daarvan het gevolg dat u moet voldoen aan de verplichtingen die in de Wwft zijn neergelegd. Deze verplichtingen bestaan onder andere uit het instellen van een cliëntenonderzoek, het melden van een (voorgenomen) ongebruikelijke transactie, het inrichten van risicomanagement en de zogeheten terugmeldplicht.

2.2. Wat is domicilieverlening?

Maar wat wordt nu eigenlijk verstaan onder een adres en een postadres en waarin verschilt dat van andere 'adressen'?

Volgens de Wet Basisregistraties adressen en gebouwen is een adres een "door het bevoegde gemeentelijke orgaan aan een verblijfsobject, een standplaats of een ligplaats toegekende benaming, bestaande uit een combinatie van de naam van een openbare ruimte, een nummeraanduiding en de naam van een woonplaats."

Gemeenten en de Kamer van Koophandel hanteren verschillende adresbegrippen:
- Briefadres (waar men volgens de burgerlijke stand ingeschreven staat, ook domicilie genoemd);
- Postadres (waar men de post naar toe laat komen; dit kan ook een postbus zijn);
- Verblijfadres (waar men op dat moment daadwerkelijk verblijft; dat kan bijvoorbeeld ook een camping zijn);
- Woonadres (waar men woont);
- Vestigingsadres (indien men een bedrijf runt, is dit het adres waar het bedrijf gevestigd is)[7];
- Bezoekadres (het zaakadres; de vestiging van het bedrijf moet hier echt zitten en de

[6] Zie: *Kamerstukken II* 2018–2019, 35 245, nr. 3, pag. 26. Zie ook: de Algemene leidraad wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2024/04/24/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft, pag. 10.

[7] Volgens artikel 1, eerste lid, aanhef en onder j, van de Handelsregisterwet 2007 wordt onder een vestiging verstaan een gebouw of complex van gebouwen waar duurzame uitoefening van de activiteiten van een onderneming of rechtspersoon plaatsvindt. Volgens artikel 11, eerste lid, aanhef en onder c, van de Handelsregisterwet 2007 wordt over een vestiging van een onderneming opgenomen: het post- en bezoekadres.

bedrijfsactiviteiten moeten er ook echt mogelijk zijn)[8];
- Privéadres (het woonadres van iemand die een onderneming uitoefent).
Daarnaast kennen we ook nog het begrip 'domiciliekeuze'. Dat is een juridische term die wordt gebruikt voor het briefadres.

Als domicilieverlener in de zin van de Wwft gaat het in de eerste plaats om uw cliënten die een briefadres of een postadres hebben op een door u ter beschikking gesteld adres of postadres. Dat wil niet zeggen dat de andere in de vorige alinea genoemde 'adressen' niet voor u van belang kunnen zijn. Een cliënt kan als officiële adres het adres hebben dat u ter beschikking stelt, maar daadwerkelijk elders verblijven. Zie over dergelijke situaties paragraaf 2.4.

2.3. Onderscheid tussen domicilieverlening en trustdiensten

Het verlenen van domicilie dient te worden onderscheiden van het verlenen van een trustdienst. Trustdiensten betreffen in beginsel handelingen die een ieder ook zelf kan verrichten, zoals het doen van belastingaangifte, het besturen van een rechtspersoon of het verkopen van een rechtspersoon. Van een trustdienst is pas sprake als deze handelingen bedrijfsmatig in opdracht van een ander worden verricht.[9]

Ter onderscheiding van domicilieverlening wordt de volgende scheidslijn gehanteerd. Een trustdienst omvat onder meer het ter beschikking stellen van een adres mits er tenminste ook bijkomende werkzaamheden worden verricht. Als bijkomende werkzaamheden worden onder meer beschouwd het geven van advies of het verlenen van bijstand. Het verrichten van receptiewerkzaamheden wordt niet als bijkomende werkzaamheid beschouwd.

Als receptiewerkzaamheden worden onder meer aangemerkt:
- het doorschakelen van telefonisch verkeer;
- het doorzenden van ongeopende poststukken dan wel het inscannen van poststukken en deze zonder commentaar via elektronische weg doorsturen;
- het ter beschikking stellen van vergaderruimten.

In het geval dat enkel de bovengenoemde receptiewerkzaamheden worden verricht, naast het ter beschikking stellen van een adres of postadres, is nog steeds sprake van domicilieverlening.

Let op: de grens van het enkel verrichten van receptiewerkzaamheden wordt zeer snel overschreden. In de praktijk gaat het daarbij al om het behandelen van poststukken anders dan het uitsluitend openen, inscannen en doorsturen; het bewaren van documentatie; het voorschieten van een rekening en het legaliseren van buitenlandse documenten. Deze werkzaamheden vallen onder het verlenen van een trustdienst.

Deze leidraad heeft geen betrekking op trustdiensten. Voor het verlenen van trustdiensten heeft u een vergunning nodig van De Nederlandsche Bank.

2.4. Onderscheid tussen domicilieverlening en verhuur

Domicilieverlening moet ook worden onderscheiden van reguliere verhuur van kantoorruimte. Denk bij verhuur aan de onderneming die een vaste bedrijfsruimte met een eigen adres huurt, die voor die bedrijfsruimte ook een courante huurvergoeding betaalt en die daar ook gevestigd is, actief is en bereikbaar is. De grens tussen domicilieverlening en reguliere verhuur is echter niet altijd zo scherp te trekken. Waar precies de grens ligt, zal dan ook in voorkomende gevallen feitelijk moeten worden vastgesteld. In ieder geval wordt als domicilieverlening beschouwd de situatie waarin een cliënt zich inschrijft op het adres dat de domicilieverlener ter beschikking stelt en de cliënt op dat adres niet permanent beschikt over dezelfde kantoorruimte. Veel domicilieverleners werken met huurcontracten. Voor de bepaling of sprake is van domicilieverlening of verhuur gaat het om de

[8] Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft op 19 april 2016 overwogen, dat het bij een bezoekadres van een vestiging van een onderneming moet gaan om het adres waarop de onderneming fysiek bereikbaar is, zie: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CBB:2016:112. Zie ook noot 12.
[9] Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 910, nr. 6, pag. 10.

feitelijke situatie. Dus ook als er een huurcontract is opgemaakt, kan er sprake zijn van domicilieverlening.

Voorbeelden van domicilieverlening zijn:

1. U stelt een adres in Amsterdam ter beschikking aan een ondernemer die in Zwolle woont. De cliënt laat zich nooit op het adres zien en gebruikt het adres vooral om naar buiten toe de indruk te wekken dat hij zijn onderneming in Amsterdam uitoefent;

2. Een zelfstandige zonder personeel wil zijn privéadres afschermen en vraagt aan u een adres in een bedrijfsverzamelgebouw ter beschikking te stellen met tevens een huurcontract voor 4 uur in de week;

3. Dienstverlening waar het ter beschikking stellen van een adres *corebusiness* is en het fysiek ter beschikking stellen van ruimte ondergeschikt is[10].

Voorbeelden van situaties waarin de toezichthouder in principe geen domicilieverlening aanneemt:

1. Verhuur van een volledig adres[11] in de zin van de Wet Basisregistraties adressen en gebouwen (Wet BAG), waarbij het gebouw ook daadwerkelijk door de huurder gebruikt wordt;

2. Woningcorporaties die woningen verhuren aan particulieren (niet-ondernemers) die daar ook daadwerkelijk gaan wonen.

3. Organisaties als het Leger des Heils die opvang verzorgen voor daklozen.

Om te beoordelen of sprake is van domicilieverlening kunnen de volgende factoren u helpen:

Factoren die maken dat eerder sprake is van domicilieverlening[12]

1. Er is sprake van een postadres[13];
2. Er is sprake van een 'verhuurde ruimte' met een symbolische oppervlakte, bijvoorbeeld 30 vierkante cm;
3. De bedrijfsactiviteiten van uw cliënt zijn niet geschikt om in de verhuurde ruimte uit te oefenen, bijvoorbeeld een camperverhuurbedrijf dat van u een bovenwoning huurt;
4. De huurder laat zich niet of nauwelijks zien op het gehuurde adres;
5. De huurder heeft geen vaste plek in het gebouw, bijvoorbeeld een willekeurig bureau op een zaal;
6. De huurder laat anderen gebruik maken van de gehuurde ruimte;
7. De huurder laat anderen zich inschrijven op het adres, bijvoorbeeld andere juridische structuren;
8. Er vinden bedrijfsvreemde activiteiten op het adres plaats;

[10] Te denken valt bijvoorbeeld aan situaties waarin de cliënt een brievenbusfirma is en er feitelijk op het adres geen enkele activiteit wordt uitgeoefend. Dat er wel een kantooradres is, er een bureau, een stoel en een kamerplant staan, doet daar dan niet aan af.

[11] Art. 1, a Wet Basisregistraties adressen en gebouwen. Hierin wordt een adres omschreven als: "door het bevoegde gemeentelijke orgaan aan een verblijfsobject, een standplaats of een ligplaats toegekende benaming, bestaande uit een combinatie van de naam van een openbare ruimte, een nummeraanduiding en de naam van een woonplaats;"

[12] Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft op 30 november 2021 in het kader van de Handelsregisterwet een uitspraak gedaan waarin meerdere aspecten aan de orde kwamen. Zie: https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:CBB:2021:1023. Hierin overweegt het College over de volgende onderwerpen: op het adres vinden geen ondernemersactiviteiten plaats; de rechtspersoon is niet op het adres bereikbaar; de eigenaar van het onroerend goed is niet op de hoogte van enige verhuur aan de rechtspersoon; er is niet onderbouwd dat de rechtspersoon op het adres online activiteiten verricht en uit de doelomschrijving van de rechtspersoon blijkt dat zijn ondernemingsactiviteiten bestaan uit fysieke activiteiten die niet (enkel) online kunnen worden gedaan. Voorts overweegt het College: *"Het alleen op afspraak beschikbaar kunnen zijn op het geregistreerde adres betekent nog niet dat er plaatse sprake is van daadwerkelijke bedrijfsactiviteiten en van fysieke bereikbaarheid van de onderneming."* Uit deze uitspraak kan worden opgemaakt dat de Kamer van Koophandel terecht ambtshalve een bedrijf kan uitschrijven, als men er (kort gezegd) nooit is. Zie ook noot 8.

[13] Als sprake is van een postadres, is altijd sprake van domicilieverlening.

9. De verhuurde ruimte staat de huurder slechts enkele uren per maand ter beschikking;
10. De verhuurde ruimte is geen zelfstandig adres in de zin van de Wet BAG;
11. De post wordt door de huurder gedurende langere tijd niet opgehaald;
12. De huurder is feitelijk niet bereikbaar op het adres;
13. Er is sprake van een relatief hoog aantal huurders op het adres, gerelateerd aan de (kantoor)oppervlakte.

Factoren die maken dat eerder geen sprake is van domicilieverlening

1. Er wordt een heel kantoorpand of een hele etage aan een cliënt verhuurd;
2. Er is sprake van een zelfstandig adres in de zin van de Wet BAG;
3. De ruimte wordt ook daadwerkelijk (regelmatig) gebruikt door de huurder;
4. De ruimte is geschikt om de bedrijfsactiviteiten van de cliënt uit te oefenen, bijvoorbeeld een caravanstalling in een loods;
5. De bedrijfsactiviteiten van de cliënt worden ook daadwerkelijk uitgeoefend op het adres;
6. Per adres in de zin van de Wet BAG is er slechts 1 huurder.

3. RISICOMANAGEMENT

3.1 Risicobeleid en risicomanagement

Een van de kernverplichtingen uit de Wwft is de verplichting om een beoordeling van de eigen risico's op witwassen en financieren van terrorisme op te stellen, vast te leggen en actueel te houden. Op verzoek moet deze risicobeoordeling aan DFEI worden verstrekt. De risicobeoordeling is vormvrij, maar de toezichthouder moet in staat zijn om te beoordelen of u de risico's op witwassen en financieren van terrorisme voldoende in kaart heeft gebracht en u uw beleid en procedures om deze risico's te beheersen adequaat heeft ingericht.

Bij een dergelijke risicobeoordeling analyseert de instelling de risico's op witwassen en terrorismefinanciering. Bij het vaststellen en beoordelen van deze risico's houdt de instelling in ieder geval rekening met de risicofactoren die verband houden met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met geografische gebieden of landen (ook wel genoemd: landenrisico). Denkt u bijvoorbeeld aan de landen waarin een instelling en/of haar cliënt actief is. Vervolgens beoordeelt u de effectiviteit van de beheersmaatregelen die tegenover deze inherente risico's staan, waarna u de hiaten in de bestaande beheersmaatregelen bepaalt. Aan de hand hiervan bekijkt u welke aanvullende maatregelen u treft. Deze risicobeoordeling ligt ten grondslag aan de ontwikkeling van het beleid, procedures en maatregelen om de geïdentificeerde risico's te beperken en effectief te beheersen.

Een instelling dient voor het maken van een risicobeoordeling in ieder geval rekening te houden met de Europees[14] en nationaal[15] geïdentificeerde risico's. Daarnaast dient zij rekening te houden met de door de FATF[16] geïdentificeerde risico's.[17] Verder kijkt de instelling naar zijn type cliënten. Op basis daarvan maakt de instelling een risicoanalyse. In die analyse staat welke (soort) cliënten het stempel "hoog risico" krijgen en welke (soort) cliënten het stempel "midden" of "laag risico". Ook bepaalde transacties kunnen het stempel "hoog risico" krijgen. Een instelling neemt voorts beheersmaatregelen en is specifiek over welke maatregelen genomen worden. De risicobeoordeling kan er ook toe leiden dat een instelling tot de conclusie komt dat onvoldoende beheersmaatregelen mogelijk zijn en dat daarom bepaalde risico's in het geheel moeten worden vermeden.

Het gewicht dat aan elk van de risicofactoren wordt gegeven om het risico op witwassen en financieren van terrorisme te bepalen, kan per instelling verschillen. Hoe hoger de risico's, hoe meer inspanning de instelling moet verrichten om de risico's te beheersen. De stappen die de instelling neemt om risico's op witwassen en terrorismefinanciering binnen haar bedrijf te identificeren en te beoordelen, moeten evenredig zijn met de aard en omvang van de instelling.[18] Het gaat om redelijke maatregelen. Bij het bepalen van de aard en omvang van een instelling kan bijvoorbeeld gekeken worden naar het type dienstverlening (aard), het aantal medewerkers, de waarde van de activa of de omzet van een instelling (omvang).

---

[14] Supranational Risk Assessment Report, https://ec.europa.eu/info/files/supranational-risk-assessment-money-laundering-and-terrorist-financing-risks-affecting-union_nl. Deze risicoanalyses worden tweejaarlijks geactualiseerd. Let er dus op dat u de meest actuele versie raadpleegt.

[15] National Risk Assessment Witwassen, https://repository.wodc.nl/entities/publication/aef2a35e-0cb4-495c-9dcc-7bce1ddac399 en National Risk Assessment Terrorismefinanciering, https://repository.wodc.nl/entities/publication/dcb08aa6-e6cd-4cc9-ac9b-dfa845026213
Deze risicoanalyses worden tweejaarlijks geactualiseerd. Let er dus op dat u de meest actuele versie raadpleegt.

[16] Financial Action Task Force (zie www.fatf-gafi.org), een wereldwijde intergouvernementele organisatie (samenwerkingsverband tussen landen, waaronder Nederland).

[17] Zie bijvoorbeeld de FATF Guidance on the Risk-Based Approach for Trust and Company Service Providers, zie https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-trust-company-service-providers.html.

[18] Het voorschrift dat de maatregelen in verhouding staan tot de aard en de omvang van de instelling komt rechtstreeks uit de wet, te weten artikel 2b, eerste lid, Wwft.

3.1.1 Landenrisico

U kijkt bij het bepalen van het landenrisico allereerst of de cliënt woonachting of gevestigd is of zijn zetel heeft in een staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme. De Europese Commissie wijst dergelijke staten met een hoger risico aan op grond van artikel 9 van de vierde anti-witwasrichtlijn. Ook is er een lijst van de Financial Action Task Force (FATF).[19]

In bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn)[20] staan daarnaast de volgende geografische risicofactoren vermeld:

a) onverminderd artikel 9, landen die op basis van geloofwaardige bronnen zoals wederzijdse beoordelingen, gedetailleerde evaluatierapporten, of gepubliceerde follow-uprapporten, worden aangemerkt als een land zonder effectieve AML/CFT-systemen;
b) landen die volgens geloofwaardige bronnen significante niveaus van corruptie of andere criminele activiteit hebben;
c) landen waarvoor sancties, embargo's of soortgelijke maatregelen gelden die bijvoorbeeld door de Unie of de Verenigde Naties zijn uitgevaardigd;
d) landen die financiering of ondersteuning verschaffen voor terroristische activiteiten, of op het grondgebied waarvan als terroristisch aangemerkte organisaties actief zijn.

Als uw cliënt woonachting of gevestigd is of zijn zetel heeft in een staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme, voert u het verscherpte cliëntenonderzoek uit.[21] Dat geldt ook indien uw cliënt voor de financiering geld uit een dergelijk land laat komen.
Het overzicht van staten die zijn aangewezen door de Europese Commissie als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme kunt u vinden op de website van de Europese Commissie.[22]

Een instelling heeft bij het inschatten van het landenrisico de verantwoordelijkheid om haar eigen afweging te maken. Een indicatie kan zijn als landen of geografische gebieden door onafhankelijke bronnen zijn geïdentificeerd als landen met een hoog niveau van corruptie of andere criminele activiteiten.[23] De instelling dient hierbij in elk geval rekening te houden met publicaties van de FATF waarin zij verschillende risicolanden en -gebieden identificeert die in onvoldoende mate een systeem ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering hebben opgezet.[24] Van instellingen wordt verwacht dat zij op de hoogte zijn van de inhoud van deze publicaties en gepaste maatregelen treffen indien dat nodig mocht zijn. Ook landen waartegen de Verenigde Naties of de Europese Unie sancties hebben uitgevaardigd, worden als hoog risico landen beschouwd.

3.1.2 Cliëntrisico

De instelling heeft bij het in kaart brengen van het cliëntrisico de verantwoordelijkheid om haar eigen afweging te maken. Wel zijn er categorieën die een hoger risico met zich kunnen meebrengen en die ertoe kunnen leiden dat de instelling aanvullende maatregelen dient te treffen. Hierbij valt te denken aan rechtspersonen met een ingewikkelde structuur, "*high-net worth individuals*" (personen met een zeer groot vermogen), instellingen die niet onderworpen zijn aan een vorm van toezicht, en cliënten met beroepen waarvoor geldt dat er een nauwe verwantschap bestaat met witwassen en fraude. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan cliënten die werkzaam zijn in branches waar veel contant geld beschikbaar is (bijvoorbeeld in de horeca, massagesalons, schroothandel, seksbranche,

[19] FATF-lijst van High-risk and other monitored jurisdictions, https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate). Men onderscheidt "Jurisdictions subject to a Call for Action" en "Jurisdictions under Increased Monitoring". Beide lijsten zijn van belang.
[20] De vierde anti-witwasrichtlijn is op een aantal punten aangepast door de vijfde anti-witwasrichtlijn. Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02015L0849-20210630
[21] Zie paragraaf 5.3.
[22] Gedelegeerde verordening (EU) 2020/855 van de Commissie van 7 mei 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN , zie met name pag. L 195/7 en L 195/8. Deze lijst wordt periodiek aangepast. Baseert u zich altijd op de meest recente lijst.
[23] Bijvoorbeeld op basis van de Corruption Perception Index (CPI) van Transparency International.
[24] De publicaties zijn te vinden op de website van de FATF: http://www.fatf-gafi.org/
De publicaties worden jaarlijks in februari, juni en oktober herzien, indien daar aanleiding voor is.

belwinkels, coffeeshops en growshops).[25] Verder kan worden gedacht aan cliënten die hun transacties in ongebruikelijke omstandigheden (laten) uitvoeren. Het gaat dan om bijvoorbeeld frequente en onverklaarbare overstappen naar andere instellingen of onverklaarbare verschuivingen tussen rekeningen in verschillende geografische locaties.
Bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn) geeft ook voor cliëntgebonden risicofactoren een niet-limitatieve opsomming, waarin o.a. een ongebruikelijke of buitensporig complexe eigendomsstructuur van de vennootschap en bedrijven waar veel geldverkeer in contanten plaatsvindt terugkomen.[26]

Het feit dat een cliënt een onderneming heeft waar veel geldverkeer in contanten plaatsvindt, is niet zonder meer een afdoende verklaring voor een contante betaling, maar levert juist een hoger risico op witwassen op. Wanneer een deel van de omzet contant is bestaat er immers ook het risico dat een deel van deze omzet niet wordt opgegeven aan de Belastingdienst. En aangezien het voorwerp dat wordt witgewassen van elk misdrijf afkomstig kan zijn en witwashandelingen ruim gedefinieerd zijn, valt ook het besteden van bespaarde belasting door het niet opgeven van omzet onder de definitie van witwassen.
In paragraaf 8.1 wordt nader ingegaan op het begrip witwassen.

3.1.3 Product-, dienst-, transactie- en leveringskanaalrisico

Ook bij het bepalen van product-, dienst- en transactierisico's heeft de instelling de verantwoordelijkheid om haar eigen afweging te maken. Bij de bepaling van eventuele productrisico's kan een instelling onder meer denken aan investeringen in moeilijk waardeerbare goederen (kunst, antiek, whisky, vastgoed), vermogensbeheer met private banking kenmerken, transacties uitgevoerd door middel van private bilaterale overeenkomsten, nieuwe of vernieuwende producten/diensten en technologieën of producten met een ongebruikelijke complexiteit. Indien er sprake is van een hoog risico dienst moet de instelling de procedures en maatregelen daarop aanpassen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan differentiatie wat betreft opleiding. Als een bepaalde afdeling binnen een instelling zich bezig houdt met risicovolle producten of diensten, kunnen medewerkers extra en specifieke trainingen krijgen. Ook zijn hierbij risico's die voortvloeien uit de combinatie van cliënt en product relevant. De instelling moet deze cliënt-product combinatie meenemen bij het indelen van de cliënt in een risicocategorie en bij het monitoren van de relatie.
Bij het bepalen van het leveringskanaalrisico kan gedacht worden aan het gebruik van (buitenlandse) intermediairs en de vraag of het contact met de cliënten fysiek of slechts digitaal plaatsvindt. Indien de instelling de cliënt niet fysiek ziet of spreekt, zal zij andere middelen in moeten zetten om een goed beeld te kunnen krijgen van de cliënt, om zo eventuele risico's goed in te kunnen schatten.
Bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn) geeft ook voor product-, dienst-, transactie- of leveringskanaal gebonden risicofactoren een niet-limitatieve opsomming. Hier wordt o.a. genoemd: producten of transacties die anonimiteit bevorderen, zakelijke relaties op afstand of transacties op afstand zonder bepaalde garanties, betalingen die worden ontvangen van onbekende of niet-verbonden derden en transacties in verband met aardolie, wapens, edele metalen, tabaksproducten, culturele kunstvoorwerpen en andere artikelen van archeologisch, historisch, cultureel en religieus belang of met grote wetenschappelijke waarde, alsook ivoor en beschermde soorten.[27] *Let* op: Het gaat hierbij niet alleen om risico's die op uw eigen domicilieverlening van toepassing zijn, maar in voorkomende gevallen ook om risico's die op de activiteiten van uw cliënt van toepassing zijn en dus om het risico dat het geld dat uw cliënt in de transactie met u aanwendt van misdrijf afkomstig is.

<u>Voorbeelden:</u>
1. Iemand uit Maastricht wil zijn bedrijf vestigen op een industrieterrein in een provincieplaats in Noord-Holland. Er wordt geen bijzondere reden opgegeven waarom hij precies daar zijn bedrijf

[25] Zie ook paragraaf 10.1.2. van deze Leidraad waarin aandacht wordt besteed aan de cliëntgebonden risicofactoren.
[26] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.
[27] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.

wil vestigen en waarom hij zijn bedrijf niet vestigt in (de omgeving van) Maastricht. Het ontbreken van een geografische relatie is een hoger risico.
2. Iemand uit het buitenland wil zijn bedrijf in Nederland vestigen. Hij komt nooit op het adres. Elk contact met deze cliënt verloopt digitaal. Hier is zowel sprake van het ontbreken van een geografische relatie als van een leveringskanaalrisico.
3. Via een tussenpersoon worden cliënten aangeleverd, die zich op het adres inschrijven. U heeft nooit contact met deze cliënten, alles loopt via de tussenpersoon. Dit is een leveringskanaalrisico.

3.1.4 Opzet van de risicobeoordeling

De stappen die de instelling neemt om witwas- en terrorismefinancieringsrisico's binnen haar bedrijf te detecteren en te beoordelen, moeten evenredig zijn met de aard en omvang van de instelling. Indien een instelling geen complexe producten of diensten aanbiedt en een beperkte of geen internationale blootstelling heeft, hoeft de risicobeoordeling niet al te ingewikkeld of geavanceerd te zijn.

Belangrijk bij het opstellen van een risicobeoordeling is dat de risico's niet te algemeen worden geformuleerd en zijn toegespitst op de aard en de omvang van de instelling. In een risicobeoordeling wordt bijvoorbeeld niet het algemene potentiële risico van PEP's (*politically-exposed person*) beschreven, maar wordt ingegaan op de vraag of de instelling PEP's als cliënten heeft, en zo ja, of dit binnenlandse of buitenlandse PEP's zijn en welke specifieke risico's dit met zich meebrengt.[28] De risico's dienen voorts realistisch te worden ingeschat door de onderneming en niet standaard, zonder motivering, op "laag" te worden ingeschat.

3.1.5 Kleinere instellingen

De wet biedt geen ruimte om voor categorieën instellingen een nadere wettelijke invulling aan de verplichtingen te geven of om bepaalde instellingen categorisch uit te zonderen van de wettelijke verplichtingen. De (kleinere) instellingen die hier behoefte aan hebben, kunnen eventueel in samenwerking met hun beroepsorganisatie tot een nadere invulling komen van de normen van de wettelijke bepalingen ten aanzien van het risicomanagement.

Denkt u bijvoorbeeld aan het samen met de brancheverenigingen in kaart brengen van de meest voorkomende risico's in de branche. DFEI heeft voor verschillende branches zogenaamde risicomatrixen gepubliceerd. Deze risicomatrixen kunnen als basis worden gebruikt voor de eigen risicobeoordeling. Specifieke risico's die niet in deze 'standaard' risicomatrix staan, maar wel voor u in de praktijk van belang zijn, vult u aan in de matrix.

3.1.6 Onacceptabel risico

Er kunnen situaties zijn waarin sprake is van een onacceptabel risico op witwassen of terrorismefinanciering. Een onacceptabel risico doet zich bijvoorbeeld voor in een situatie waarin u geen cliëntenonderzoek kunt doen. In een dergelijk geval accepteert u deze (rechts)persoon niet als cliënt of u neemt afscheid van deze cliënt. Tevens doet u een melding bij FIU-Nederland.

3.2 Inrichting bedrijfsvoering

Instellingen dienen over gedragslijnen, procedures en maatregelen te beschikken om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme te beperken en effectief te beheersen, passend bij de aard en omvang van de onderneming. De risico's zijn inzichtelijk gemaakt door de risicobeoordeling van de instelling.

Instellingen dienen één van de personen die het dagelijks beleid bepalen aan te wijzen als verantwoordelijk voor de naleving door de instelling van de Wwft. Deze aangewezen dagelijkse beleidsbepaler is binnen de instelling verantwoordelijk voor het toezien op de naleving van de Wwft. De personen die het dagelijks beleid van een instelling bepalen keuren de gedragslijnen, procedures

[28] Zie ook paragraaf 5.3.2. waarin meer informatie wordt gegeven over de dienstverlening aan PEP's.

en maatregelen goed. De verplichting om één van de dagelijkse beleidsbepalers aan te wijzen geldt niet voor natuurlijke personen.[29]

Het beleid dient met regelmaat aan toetsing te worden onderworpen, mede op basis van de actualisering van de risicobeoordelingen. Het beleid moet worden uitgewerkt in heldere, eenvoudig toegankelijke procedures voor onder meer het risicoprofiel van cliënten (bijvoorbeeld een risicomatrix op grond waarvan cliënten in risicocategorieën worden ingedeeld), voortdurende controle en controles ten aanzien van PEP's en sanctieregelgeving. Ook bevat het beleid een duidelijke beschrijving en toekenning van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen de onderneming.

Een instelling dient ook over procedures te beschikken die haar werknemers, of personen in een vergelijkbare positie in staat stellen om een overtreding van de Wwft intern te melden. Deze procedures moeten voorzien in een onafhankelijke en anonieme wijze voor het doen van meldingen.

3.3 Compliance functie

Verder zijn instellingen verplicht om, voor zover dit evenredig (zie paragraaf 3.6) is aan de aard en de omvang van de instelling, te voorzien in de invulling van een compliance functie.

De compliance functie is gericht op het controleren van de naleving van wettelijke regels en interne regels die de instelling zelf heeft opgesteld. Het ligt voor de hand dat de toetsing en het actualiseren van de risicobeoordeling en het beleid door de compliance functionaris wordt uitgevoerd. Bovendien is de persoon die is belast met de compliance functie (eind)verantwoordelijk voor het melden van ongebruikelijke transacties en het verstrekken van de benodigde informatie aan de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland, hierna: FIU). Dit ziet puur op het melden en verstrekken van informatie, en betekent niet dat het doen van de melding niet kan worden afgestemd met anderen, zoals de beleidsbepaler(s). Overigens is het aanmerken van een transactie als ongebruikelijk doorgaans de verantwoordelijkheid van de eerstelijns functie (de medewerkers verantwoordelijk voor de uitvoering van de dienstverlening van de instelling).

De compliance functie wordt op onafhankelijke en effectieve wijze uitgevoerd. De functie mag niet worden uitgeoefend door personen die betrokken zijn bij de activiteiten waarop zij toezicht houden. Voor een kleine instelling kan het onevenredig en daarmee niet passend zijn om een afzonderlijke compliance functie in te richten.[30] De verplichting tot het inrichten van een compliance functie geldt niet voor natuurlijke personen en eenmanszaken.

3.4 Auditfunctie

Indien dit passend is (zie paragraaf 3.6) bij de aard en omvang van de instelling, moet worden voorzien in een onafhankelijke auditfunctie. De auditfunctie controleert de naleving van de Wwft door de instelling. Daarnaast controleert de auditfunctie de uitoefening van de compliance functie. Dit gebeurt op onafhankelijke wijze. In het bijzonder gaat het om de controle van de werking van de gedragslijnen, procedures en maatregelen om geïdentificeerde risico's te beheersen. Als u gebreken constateert, dan ligt het in de rede dat u deze gebreken meldt en dat de beleidsbepalers zorgdragen voor de noodzakelijke wijzigingen in de gedragslijnen, procedures en maatregelen.

Voorbeeld:
Tijdens een audit komt bijvoorbeeld naar voren dat het personeel geen of onvoldoende onderzoek doet naar de UBO('s)[31] of dat het personeel onvoldoende alert is op transacties die gemeld moeten worden[32]. De auditfunctionaris meldt dit aan de directeur. Deze zorgt er vervolgens voor dat het personeel voldoende wordt bijgeschoold, zodat het cliëntenonderzoek alsnog mede het onderzoek naar de UBO's bevat en transacties die zouden moeten worden gemeld op basis van de subjectieve indicator onderkend worden.

[29] Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 808, nr. 3, pag. 44.
[30] Zie paragraaf 3.5.
[31] Zie paragraaf 5.1.1.
[32] Zie hoofdstuk 8.

De audit functionaris is onafhankelijk. Dat betekent dat deze functie niet kan worden uitgeoefend door personen die betrokken zijn bij de activiteiten waarop de audit functionaris toezicht houdt.
De wetgever geeft als eerste aan dat binnen het bestaande personeelsbestand een compliance- of audit functie kan worden ingericht. In de situatie dat een instelling hiervoor geen ruimte heeft binnen het bestaande personeelsbestand, kunt u ook een extra arbeidsplek creëren. De derde mogelijkheid is uitbesteden.[33]

3.5 Uitbesteden compliance en audit functie

Instellingen kunnen er voor kiezen om de compliance en/of de audit functie geheel of gedeeltelijk door een externe partij te laten vervullen op basis van een uitbestedingsovereenkomst. Dit is echter niet verplicht. Let erop dat het uitbesteden van een compliance functie niet leidt tot het niet of later melden van ongebruikelijke transacties. Ook wanneer u de compliance en/of de audit functie heeft uitbesteed blijft u als instelling zelf eindverantwoordelijk voor het naleven van de verplichtingen van de Wwft.

Bij uitbesteding aan een derde mogen in het kader van functiescheiding de auditfunctie en de compliance functie niet door dezelfde derde partij worden uitgevoerd. Een derde partij die de compliance functie van de instelling uitoefent, kan dus niet tegelijkertijd de auditfunctie uitoefenen, ook niet als beide functies door verschillende medewerkers worden uitgeoefend.

3.6 Wanneer moet een compliance- en auditfunctie worden ingericht?

De verplichting om een compliance functie en een auditfunctie in te stellen geldt naar haar aard alleen voor rechtspersonen en vennootschappen die als instelling kwalificeren. Tevens kijkt u naar de aard en omvang van de instelling. Bij 'aard en omvang' gaat het om een combinatie van factoren, dus niet alleen de grootte van de instelling naar aantal medewerkers, maar ook bijvoorbeeld naar vermogen, omzet, aantal cliënten, aantal buitenlandse of risicovolle cliënten, soorten producten en type dienstverlening.

Het 'aard en omvang' criterium kan ertoe leiden dat moet worden overwogen dat het inrichten van een compliance functie niet proportioneel is, maar kan eveneens betekenen dat de compliance functie weliswaar wordt ingericht, maar niet op eenzelfde wijze als voor grotere instellingen gepast zou zijn. Ook de intensiteit van de invulling van de auditfunctie dient te worden afgestemd op het risicoprofiel van de instelling. Het is niet vereist om een compliance functie en auditfunctie in te richten indien dat niet in verhouding staat tot de omvang van een instelling en de risico's op witwassen en financieren van terrorisme.

Een redelijke wetstoepassing brengt mee om in ieder geval een compliance functie en auditfunctie in te richten als voldaan is aan (ten minste) twee van de volgende criteria:[34]
- Ten minste 50 werknemers;
- Activa ter waarde van minimaal € 6 miljoen;
- Netto-omzet van minimaal € 12 miljoen.

Bovengenoemde criteria gelden op groepsniveau.

De verplichting tot het inrichten van een compliance functie en auditfunctie geldt niet voor natuurlijke personen en voor eenmanszaken.[35] Overigens kan het in bepaalde situaties wel wenselijk zijn om dit toch te doen, met name in het geval van veel hoog risico cliënten.
In bijzondere omstandigheden kan bij instellingen die niet voldoen aan bovengenoemde criteria een auditfunctie of compliance functie toch verplicht zijn gezien de 'aard' van de onderneming. Indien uit het risicobeleid van een instelling blijkt dat deze voor meer dan 75% cliënten of transacties heeft met een hoog risicoprofiel waarvoor artikel 8 Wwft geldt[36], is de instelling verplicht een compliance functie en auditfunctie in te richten.

[33] Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 808, nr. 3, pag. 17.
[34] Ten minste bedrijfsklasse middelgrote onderneming, naar de indeling die de Kamer van Koophandel hanteert.
[35] Zie hiervoor onder meer Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 808, nr. 3, pagina's 17, 24 en 44.
[36] Als artikel 8 Wwft van toepassing is, moet de instelling verscherpt cliëntenonderzoek instellen.

4. HET CLIËNTENONDERZOEK

4.1 Cliëntenonderzoek verplicht

Het is niet toegestaan om diensten te verlenen aan anonieme cliënten. De Wwft vraagt u om een gedegen onderzoek te doen naar degene met wie u zaken doet: het cliëntenonderzoek. Het cliëntenonderzoek draagt bij aan het herkennen en beheersen van risico's die bepaalde cliënten of bepaalde soorten dienstverlening met zich meebrengen.

Het cliëntenonderzoek stelt de instelling in staat om:
- de cliënt te identificeren; diens identiteit te verifiëren;
- de uiteindelijke belanghebbende te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- het doel en beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen;
- de zakelijke relatie en zijn transacties te monitoren, met indien nodig onderzoek naar de bron van de middelen die bij de relatie of de transactie gebruikt worden;
- vast te stellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en deze persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren;
- redelijke maatregelen[37] te nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

Onder identificatie wordt verstaan het vaststellen wie de cliënt (en in voorkomende gevallen de UBO en/of de vertegenwoordiger van de cliënt) is. Hierbij kan voor wat betreft de cliënt worden afgegaan op de door de cliënt verstrekte gegevens. Let op: voor de UBO gelden aanvullende regels, zie paragraaf 5.1.1 en verder.
Verifiëren van de identiteit is het vaststellen dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit.
Aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron kan de door de cliënt opgegeven identiteit worden gecontroleerd. De verificatie vindt altijd plaats, maar kent een risico gebaseerd karakter: de onderneming moet kunnen beargumenteren dat het gerechtvaardigd was om op bepaalde documenten, gegevens of inlichtingen af te gaan. Identificatie en verificatie worden nader toegelicht in hoofdstuk 6.

Bij het bepalen in welke mate cliëntenonderzoeksmaatregelen moeten worden toegepast beoordeelt de instelling het witwasrisico en het risico op terrorismefinanciering. Op basis van de risicogevoeligheid van een cliënt, transactie, product of dienst dient een instelling te bepalen hoe verstrekkend die maatregelen zijn.

Het is dus een misverstand om te veronderstellen dat de aanwezigheid van kopieën van legitimatiebewijzen en uittreksels uit het handelsregister iets zegt over de kwaliteit en de volledigheid van het ingestelde cliëntenonderzoek. De enkele aanwezigheid van een kopie van een legitimatiebewijs en/of uittreksel uit het handelsregister zegt zonder nader onderzoek niets over bijvoorbeeld:
- (de fysieke aanwezigheid van) de natuurlijke persoon bij de identificatie,
- de bevoegdheid tot vertegenwoordiging van de rechtspersoon,
- de persoon die de (contante) betaling feitelijk verrichtte,
- het onderzoek van de instelling naar de UBO's,
- het onderzoek naar het gebruik van katvangers,
- de branche waarin de natuurlijke persoon werkzaam is, en
- het instellen, vastleggen en bewaren van de gegevens uit het (verscherpte) cliëntenonderzoek.

Door het instellen van het cliëntenonderzoek kunnen bij de melding van een ongebruikelijke transactie ook de identiteits- en andere gegevens van de bij die transactie betrokken cliënt worden vermeld.

[37] 'Redelijke maatregelen' is een term die rechtstreeks uit de wet komt (artikel 3, tweede lid, onderdeel f Wwft). Wat redelijk is blijft afhankelijk van de omstandigheden van het geval en kan om die reden niet nader worden uitgewerkt.

4.2 Wie is de cliënt?

De cliënt is de natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap met wie u een overeenkomst sluit om aan hem of haar een adres of postadres ter beschikking te stellen. Met deze cliënt gaat u een zakelijke relatie aan. Onder een zakelijke relatie wordt verstaan: een zakelijke, professionele, of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijk persoon, rechtspersoon of vennootschap, die verband houdt met de professionele activiteiten van de instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren.

Als de formele opdracht komt van een andere partij dan de partij die een direct materieel belang heeft bij de transactie, kan het wel eens onduidelijk zijn wie nu als cliënt is aan te merken. De feiten en omstandigheden van het concrete geval zijn dan van belang.

Als het duidelijk is dat een cliënt ten behoeve van een andere persoon handelt, dan kwalificeert deze andere persoon als cliënt (de "natuurlijke of rechtspersoon […] die een transactie laat uitvoeren") en gelden de verplichtingen ten aanzien van het cliëntenonderzoek uit de Wwft ook ten aanzien van deze persoon. In andere gevallen kan een op risico gebaseerde benadering worden gekozen: de instelling treft redelijke maatregelen waarmee kan worden vastgesteld of iemand voor zichzelf optreedt of voor een ander (zie artikel 3, tweede lid, onderdeel f, Wwft). Een instelling kan hiertoe bijvoorbeeld indicatoren opstellen die worden toegepast in het cliëntenonderzoek. Te denken valt aan gevallen dat de persoon bepaalde vragen niet kan beantwoorden zoals over de herkomst van het geld of wanneer er onduidelijke, vage redenen voor de transactie worden gegeven.

Indien de instelling vermoedt dat de cliënt een stroman is, is dit vanzelfsprekend een verhoogd of onacceptabel risico. Wanneer een natuurlijke persoon beweert als vertegenwoordiger van een cliënt op te treden, stellen instellingen ook vast of deze persoon vertegenwoordigingsbevoegd is. Bij een rechtspersoon zijn de vertegenwoordigers vaak de bestuurders. Wanneer een natuurlijke persoon stelt dat hij indirect een rechtspersoon vertegenwoordigt (waarbij geldt dat de rechtspersoon de cliënt is), wordt ook de keten van vertegenwoordigingsbevoegdheid vastgesteld. Dit kan bijvoorbeeld door uittreksels uit het handelsregister. Als deze bevoegdheid is vastgesteld, dan is de cliënt het onderwerp van het cliëntenonderzoek zoals voorgeschreven in artikel 3 Wwft. De natuurlijke persoon die optreedt als vertegenwoordiger dient ook te worden geïdentificeerd en zijn identiteit geverifieerd (zie artikel 3, tweede lid, aanhef en onder e, Wwft).

In twijfelgevallen is het aan te raden om beiden, dus zowel de formele opdrachtgever als de materieel belanghebbende partij, te onderwerpen aan een cliëntenonderzoek.

4.3 Risicoprofiel van de cliënt

Elke cliënt heeft een bepaald risicoprofiel met betrekking tot witwassen en het financieren van terrorisme. Dit risico kan lopen van (zeer) laag tot (zeer) hoog. Bij het cliëntenonderzoek vormt u zich een oordeel over dat risicoprofiel aan de hand van gegevens over het type cliënt, de activiteiten, het land van herkomst en de maatschappelijke omgeving van de cliënt. Indien u regelmatig transacties verricht met eenzelfde cliënt, dan kan het risicoprofiel van die cliënt wijzigen (bijvoorbeeld omdat u nieuwe informatie over uw cliënt te weten komt). Het risicoprofiel van een cliënt kan aanleiding zijn tot een onderzoek naar de bron van de middelen (zie paragraaf 4.4), die door de cliënt gebruikt worden.

Hieronder volgen enige voorbeelden waarin u uw cliënt een hoger risicoprofiel toekent[38]:
- er komt regelmatig post of telefoon binnen uit een risicoland;
- er komen deurwaarders aan de deur die naar uw cliënt vragen;
- er komen klachten over uw cliënt;
- er komen ongebruikelijke hoeveelheden of soorten goederen binnen.

[38] In hoofdstukken 3 en 10 zijn meer risicocriteria benoemd.

Het risicoprofiel van een cliënt kan aanleiding zijn tot een onderzoek naar de bron van de middelen, die door de cliënt gebruikt worden.

4.3.1 Monitoren activiteiten

Een voortdurende controle (monitoring) van de zakelijke relatie en de tijdens de duur van de relatie verrichte transacties is verplicht[39]. Dit om te kunnen beoordelen of de transacties overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en het risicoprofiel van de cliënt.

Tijdens de acceptatie van een cliënt of na afloop van het cliëntenonderzoek stelt een instelling een risicoprofiel op. Ook moet er een verwacht transactiepatroon worden gemaakt. Het is belangrijk dat een instelling periodiek toetst of de cliënt nog steeds voldoet aan het risicoprofiel. De frequentie en diepgang van de (her)beoordeling is mede afhankelijk van de risicoclassificatie van de cliënt. Hoe hoger het risico hoe vaker en diepgaander een (her)beoordeling van de cliëntsituatie plaats zal moeten vinden. Dankzij deze voortdurende controle is het mogelijk afwijkende transactiepatronen te ontdekken en om na te gaan of zich situaties hebben voorgedaan die een verhoogd risico met zich meebrengen.

Eventuele afwijkende transactiepatronen kunnen voor de instelling reden zijn om melding van een ongebruikelijke transactie te doen bij de FIU.
Dit geldt ook voor situaties waarin beroeps- of bedrijfsmatig een adres of postadres ter beschikking gesteld wordt. Het onderstaande dat voor verhuurders geldt, geldt analoog ook voor domicilieverleners:

- Verhuur ontslaat de eigenaar niet van het voeren van een goede administratie;
- De verhuurder dient zich op de hoogte te stellen van het gebruik van het goed[40];
- Van beroeps- of bedrijfsmatige verhuurders mag meer inspanning verwacht worden dan van particuliere eigenaren;
- Bij professionele partijen dient de verhuurder aannemelijk te maken dat hij niet wist en niet kon weten dat het pand op een bepaalde wijze wordt gebruikt.

Het voorkomen van misbruik van het adres dat ter beschikking wordt gesteld, kunt u ook op verschillende manieren afdekken. U kunt denken aan de volgende maatregelen:

- U kunt in het huurcontract opnemen dat het verboden is een gehuurd BAG adres ter beschikking te stellen aan derden onder de sanctie van een boete of directe beëindiging van de huurovereenkomst;
- Indien u constateert dat er misbruik wordt gemaakt van het adres, omdat er bijvoorbeeld post voor onbekenden binnenkomt, kunt u actie ondernemen door de betreffende post te retourneren onder vermelding dat de betreffende onderneming niet daar gevestigd is. U raadpleegt vervolgens in het handelsregister en op internet of de betreffende onderneming is te traceren, zodat hiermee contact kan worden opgenomen;
- U kunt bij aanvang van de huurovereenkomst de huurder een formulier laten tekenen waarin hij akkoord gaat dat u bij beëindiging van de huurovereenkomst een wijziging in het handelsregister kunt doorgeven;
- U kunt ook bij beëindiging van de huurovereenkomst de huurder een wijzigingsformulier voor het handelsregister laten tekenen, zodat deze op het adres uitgeschreven wordt;
- Na enkele weken controleert u of de uitschrijving ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden;
- U kunt periodiek de huurderslijst vergelijken met de inschrijvingen volgens het handelsregister. Bij mismatches benadert u de onderneming c.q. de huurder die dit faciliteert om de inschrijving te beëindigen;
- Indien uitschrijving door de derde niet plaatsvindt, kunt u zelf een melding bij de Kamer van Koophandel doen, dat het bedrijf niet op het adres is gevestigd;
- Tenslotte kunt u aan de hand van de bezoekregistratie periodiek controleren of de huurders ook daadwerkelijk gebruik maken van de kantoor/werkruimte.

[39] Artikel 3, lid 2, sub d Wwft.
[40] Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State, 1 augustus 2012, nr. 201112791/1/A1, ECLI:NL:RVS:2012:BX3247 (Recreatiepark Fort Oranje), overweging 2.4.1

4.4 Onderzoek naar de bron van de middelen

Het onderzoek naar de bron van de middelen is wettelijk verplicht in de volgende gevallen:

- In het geval dat u een zakelijke relatie aangaat of voortzet met of een transactie verricht voor een politiek prominente persoon (PEP). U treft dan passende maatregelen om de bron van het vermogen en van de middelen die bij deze zakelijke relatie of deze transactie gebruikt worden, vast te stellen;
- In het geval dat sprake is van een of meerdere transacties, een zakelijke relatie of een correspondentbankrelatie gerelateerd aan een staat die op grond van artikel 9 van de vierde anti-witwasrichtlijn in gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie is aangewezen als een staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme.[41] Er geldt dan dat er verscherpt cliëntenonderzoek moet worden gedaan. Een van de te nemen maatregelen is het verzamelen van informatie over de herkomst van de fondsen die bij die zakelijke relatie of transactie gebruikt worden en over de bron van het vermogen van die cliënten en van de UBO('s).

Daarnaast dient 'zo nodig' onderzoek te worden uitgevoerd naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of transactie worden gebruikt. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij risico verhogende omstandigheden of in een verscherpt cliëntenonderzoek.

Het onderzoek moet dan uitwijzen of het bestedingspatroon van de cliënt overeenkomt met zijn of haar legale bron van middelen. De toezichthouder verduidelijkt hierbij, dat het feit dat geld afkomstig is van een gereguleerde instelling niet automatisch betekent dat u geen zelfstandig onderzoek hoeft uit te voeren. U vraagt een verklaring op van de cliënt over de bron van de middelen en verifieert deze door onafhankelijke en betrouwbare bronnen te raadplegen. Afhankelijk van het risico in concrete gevallen kunnen dit in eerste instantie openbare bronnen zijn. Wanneer met openbare bronnen niet of onvoldoende verificatie kan plaatsvinden, kunt u documenten opvragen.

Verklaringen bron van middelen
• Geld uit salaris: Document waarop salaris, naam en adres werkgever en functie staan vermeld (salarisstrook of brief van werkgever); • Verkoop van investeringen: Document waarop de transactie staat (verklaring beleggingsaanbieder of bankafschrift met overboeking beleggingsaanbieder); • Verkoop van eigendom: Ondertekende brief van bijvoorbeeld advocaat of makelaar of verkoopcontract; • Erfenis: Document met naam overledene, relatie met cliënt, datum van overlijden en ontvangen bedrag (ondertekende brief van notaris); • Levensverzekering: Document met naam polis aanbieder, vervaldatum en ontvangen bedrag (brief polis aanbieder); • Winst uit bedrijf: Document met naam en adres bedrijf, bewijs van aandeelhouderschap, aard van het bedrijf en jaarlijkse winst (meest recente jaarrekening); • Geld uit echtscheiding: Document met naam van ex-echtgeno(o)t(e), het ontvangen bedrag en schikkingsdatum (gerechtelijk bevel of ondertekende brief advocaat); • Schadevergoeding: Document met reden voor toekenning, ontvangen bedrag en datum van toekenning (gerechtelijk bevel of ondertekende brief advocaat); • Schenking: Document dat laat zien wie het bedrag heeft geschonken, wanneer en waarom (schenkingsovereenkomst of brief van schenker) plus verificatie van identiteit van de schenker en informatie over diens bron van middelen.
Verklaringen die moeilijk te verifiëren zijn
• Geld dat chartaal verkregen is; • Geld afkomstig uit de handel met *crypto currency*; • Geld afkomstig van een elektronische *wallet*; • Geld afkomstig uit sectoren met een verhoogd risico op criminele activiteiten;

[41] Lijst met derde hoog risicolanden van de Europese Commissie: Gedelegeerde verordening (EU) 2020/855 van de Commissie van 7 mei 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN , zie met name pag. L 195/7 en L 195/8. Deze lijst wordt periodiek aangepast. Baseert u zich altijd op de meest recente lijst.

- Geld dat is gewonnen bij een kansspelaanbieder in het buitenland;
- Cliënt is afkomstig uit goede familie of is lid van rijke familie;
- Cliënt handelt 'erbij' op een verkoopplatform.

De toezichthouder begrijpt dat domicilieverleners niet altijd de middelen hebben om verstrekte informatie te verifiëren, zeker als het gaat om verklaringen die moeilijk te verifiëren zijn. Andere instellingen, zoals de FIU, zijn hiervoor beter geëquipeerd. De toezichthouder verwacht in die gevallen dat u het risico van de cliënt opnieuw bepaalt, de transactie eventueel meldt bij de FIU en de cliënt desnoods uitsluit van dienstverlening. Dat betekent niet dat de zakelijke relatie met iedere cliënt zonder (sluitende) onderbouwing van de bron van de middelen zonder meer moet worden beëindigd. U kunt daarvoor een risicoafweging maken, waarbij ook factoren als de omvang van de transactie, het aantal transacties en de (gedrags)historie van de cliënt van invloed kunnen zijn op het risico van de cliënt. U kunt bijvoorbeeld ook de cliënt tijdelijk verscherpt monitoren.

4.5 Moment van het cliëntenonderzoek

In de Wwft worden o.a. de volgende momenten genoemd waarin een instelling verplicht is (opnieuw) cliëntenonderzoek in te stellen (artikel 3 lid 5 Wwft):

- indien zij in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aangaat;
- indien zij in of vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van de cliënt van ten minste € 15.000, of twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste € 15.000;
- indien er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme;
- indien zij twijfelt aan de juistheid of volledigheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt;
- indien het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft;
- indien er, gelet op de staat waarin een cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft, een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat.

Voor domicilieverleners is vooral van belang dat zij cliëntenonderzoek verrichten bij het aangaan van een zakelijke relatie.

Het is dus niet toegestaan om een zakelijke relatie aan te gaan met of een transactie uit te voeren voor een cliënt zonder het doen van het cliëntenonderzoek. Dat geldt ook als het ingestelde onderzoek niet heeft geleid tot de vereiste verificatie van de identiteit van de cliënt. U dient het cliëntenonderzoek dus in te stellen voorafgaand aan de dienstverlening of de transactie. Indien u uw cliënt pas identificeert nadat u de transactie heeft uitgevoerd, dan is dat te laat. Een zakelijke relatie met een cliënt dient u te beëindigen, indien u niet langer aan de eisen die aan het cliëntenonderzoek worden gesteld kunt voldoen.

Uitzondering

Artikel 4, eerste lid, van de Wwft bepaalt dat verificatie van de identiteit van de cliënt of UBO('s) plaatsvindt voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of transactie door een instelling. In afwijking hiervan bepaalt het derde lid dat een instelling ervoor kan kiezen om de verificatie van de identiteit van de cliënt of UBO('s) gedurende het aangaan van de zakelijke relatie te voltooien om de normale zakelijke dienstverlening niet onnodig te verstoren. Voorwaarden hiervoor zijn wel dat dit alleen in situaties mag waarin dit noodzakelijk is om de dienstverlening niet te verstoren, er weinig risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat en de verificatie zo snel mogelijk na het eerste contact wordt voltooid.

5. VORMEN VAN CLIËNTENONDERZOEK

Bij het uitvoeren van het cliëntenonderzoek geldt een risico gebaseerde benadering. Dit betekent dat instellingen de maatregelen die zij treffen in het kader van het cliëntenonderzoek, moeten afstemmen op de risico's van een concrete zakelijke relatie of transactie. In het algemeen wordt aangenomen dat er drie vormen van cliëntenonderzoek zijn: het regulier cliëntenonderzoek, het vereenvoudigd cliëntenonderzoek en het verscherpt cliëntenonderzoek. Deze drie vormen worden hierna nader beschreven. Uitgangspunt is dat aan alle elementen van het cliëntenonderzoek die in paragraaf 4.1 zijn benoemd wordt voldaan. Alleen hoe diepgaand het cliëntenonderzoek wordt uitgevoerd kan worden afgestemd op eventueel aanwezige risico verlagende of verhogende factoren (zoals o.a. vermeld in bijlage II resp. III van de vierde anti-witwasrichtlijn zijn vermeld[42]).

5.1 Regulier cliëntenonderzoek

Bij domicilieverlening is sprake van een zakelijke relatie tussen de domicilieverlener en een natuurlijke persoon of rechtspersoon, die verband houdt met de professionele activiteiten van de instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren.
Bij een zakelijke relatie moet u zich voortdurend afvragen wat uw cliënt met de gevraagde dienstverlening beoogt, waarom hij of zij dat wil en of datgene risico's op witwassen en terrorismefinanciering met zich mee brengt. In hoofdstuk 10 van de leidraad treft u hiervoor een aantal criteria aan.

Indien uw cliënt een natuurlijk persoon is die handelt voor eigen rekening en risico, dan is het cliëntenonderzoek tamelijk eenvoudig. U vraagt naar een geldig identiteitsbewijs en legt de gegevens daarvan vast. U verifieert de gegevens door bijvoorbeeld de pasfoto te vergelijken met de persoon die voor u staat. Daarnaast dient u onderzoek te doen via internet (zogenoemde googletoets)[43] om de eventuele verplichting om de transactie op grond van de subjectieve indicator te moeten melden uit te kunnen sluiten. *Let op*: Ook in dit voorbeeld dient aan alle elementen van het cliëntenonderzoek (die in paragraaf 4.1 zijn benoemd), voor zover van toepassing, te worden voldaan. U dient dus wel te controleren of uw cliënt daadwerkelijk voor eigen rekening en risico handelt.

Indien uw cliënt handelt als trustee, dan strekt het cliëntenonderzoek zich tevens uit tot de trust. U moet dan inzicht krijgen in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de trust. Bovendien moet u vaststellen of uw cliënt bevoegd is te handelen namens de trust. Daarnaast moet u de oprichter(s), de trustees, de eventuele protector en de begunstigde(n) van de trust identificeren en op risico gebaseerde maatregelen treffen om hun identiteit te verifiëren.[44]

Indien uw cliënt optreedt als vennoot van een personenvennootschap, dan strekt het cliëntenonderzoek zich tevens uit tot de personenvennootschap. U stelt vast of de natuurlijke persoon die de vennoten in de personenvennootschap vertegenwoordigt, daartoe bevoegd is en voert ten aanzien van deze persoon de identificatie en verificatie uit. Voorts stelt u vast wie de UBO('s) van de personenvennootschap is/zijn, u identificeert deze perso(o)n(en) en neemt redelijke maatregelen om diens/hun identiteit(en) te verifiëren.

Indien uw cliënt zich laat vertegenwoordigen, moet u vaststellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is. U moet ook de vertegenwoordiger identificeren en diens identiteit verifiëren. Het vaststellen van de bevoegdheid tot vertegenwoordiging kan bijvoorbeeld door het tonen van een overeenkomst of van een opdracht waar dit uit blijkt. Bij

[42] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.
[43] De google toets stelt u in staat om snel een eerste indruk te krijgen van degene die voor u staat en bijvoorbeeld inzicht in de branche waarin hij werkzaam is. Ook kunt u op basis hiervan mogelijk vaststellen of de persoon in kwestie een PEP is. Het verdient aanbeveling om een printscreen van de zoekresultaten te maken en aan het cliëntdossier toe te voegen.
[44] Zie ook hierna onder 5.1.1.

vertegenwoordiging gaat het om personen die namens de uiteindelijke gebruiker van het (post)adres optreden. Dat kan een werknemer zijn, maar dit is niet noodzakelijk. Iemand die betaalt of iemand die zijn handtekening onder de (huur)overeenkomst zet, vertegenwoordigt op dat moment ook de uiteindelijke gebruiker. Dit zult u althans dienen vast te stellen.

Het treffen van op risico gebaseerde maatregelen houdt in dat u zelf een inschatting maakt van de risico's die een bepaalde cliënt of een bepaalde transactie met zich meebrengt. Dat betekent in de praktijk dat u meer aandacht schenkt aan transacties en aan cliënten die een verhoogd risico op het terrein van witwassen en financieren van terrorisme opleveren, zoals buitenlandse rechtspersonen. Bij cliënten of transacties met een geringer risico kunt u volstaan met een minder intensieve controle.

5.1.1 De uiteindelijk belanghebbende (Ultimate Beneficial Owner of "UBO")

Als uw cliënt geen natuurlijk persoon is, bent u verplicht om vast te stellen wie de UBO(`s) van de cliënt is/zijn. Het moet duidelijk zijn welke natuurlijke persoon uiteindelijk achter de vennootschap of andere juridische entiteit zit. De instelling moet redelijke maatregelen nemen om er zeker van te zijn dat de opgegeven identiteit van de UBO overeenstemt met de werkelijke identiteit en wat de aard en omvang van het gehouden belang is. Bij vennootschapsstructuren is het uitgangspunt dat de instelling de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt kent en begrijpt. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij een ingewikkelde structuur bestaande uit vele ondernemingen, de instelling meer inspanning verricht om deze (internationale) structuur van de cliënt te begrijpen dan voor een Nederlandse besloten vennootschap met een directeur-grootaandeelhouder.

Voorbeeld:
Een reeks van vennootschappen laat zich vertegenwoordigen door een persoon, waarvan u vermoedt dat dit niet degene is die daadwerkelijk aan de touwtjes trekt. De betalingen doet iemand anders. Dit kan een aanwijzing zijn dat er sprake is van witwassen. Het maakt niet uit hoe u vervolgens achter de UBO komt, maar wel dat signalen als deze u aanzetten tot het doen van gedegen onderzoek naar de UBO.

De begripsomschrijving van UBO staat in artikel 1 van de Wwft. De twee criteria die van belang zijn om een persoon te kwalificeren als UBO betreffen het houden van het uiteindelijke eigendom of het hebben van de uiteindelijke zeggenschap in een vennootschap of andere juridische entiteit, via het houden van aandelen, stemrechten, eigendomsbelang of andere middelen. In artikel 3 van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 staat vervolgens een nadere uitwerking per juridische entiteit welke personen in ieder geval als UBO dienen te worden aangemerkt.

- Voor B.V.'s en N.V.'s is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect voor meer dan 25% economisch gerechtigd is tot de vennootschap, dan wel degene die de zeggenschap uitoefent. Beursvennootschappen zijn uitgezonderd van deze 25%-regel, zie voor meer informatie over UBO's bij beursvennootschappen de volgende paragraaf;
- Voor stichtingen en verenigingen is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect een eigendomsbelang heeft van meer dan 25%, dan wel meer dan 25% van de stemmen kan uitoefenen ingeval van een statutenwijziging, dan wel de feitelijke zeggenschap heeft over de rechtspersoon;
- Voor de V.O.F., maatschap, C.V. en rederij is dat de natuurlijke persoon die direct of indirect een eigendomsbelang heeft van meer dan 25%, dan wel meer dan 25% van de stemmen kan uitoefenen ingeval van beheersdaden en/of wijziging van de samenwerkingsovereenkomst;
- In het geval van een kerkgenootschap zijn de UBO's de natuurlijke personen die bij ontbinding van het kerkgenootschap als rechtsopvolger in het statuut van het kerkgenootschap zijn benoemd.

Meer informatie over het bepalen van welke persoon de UBO is van een vennootschap of andere juridische entiteit, is te vinden op de website van de Kamer van Koophandel (hierna: KvK).[45]

[45] Zie https://www.kvk.nl/ubo/

Van een trust moeten meer personen als UBO worden aangemerkt. Het betreft in ieder geval de trustees van een trust, maar ook de oprichter, de eventuele protector en de begunstigden van een trust.

Ook natuurlijke personen met een kleiner belang kunnen als UBO worden aangemerkt, bijvoorbeeld omdat zij op andere wijze de uiteindelijke zeggenschap over een cliënt hebben. Een investeerder die geld leent aan uw cliënt, waarbij de lening op termijn of onder vooraf overeengekomen voorwaarden (deels) omgezet/terugbetaald kan worden in aandelen van de vennootschap[46], kan op deze wijze zeggenschap in uw cliënt verwerven. Uit de definitie van UBO volgt dat niet alleen natuurlijke personen die rechtstreeks de uiteindelijke eigendom of de uiteindelijke zeggenschap hebben in een rechtspersoon of onderneming als UBO moeten worden aangemerkt. Ook indien de uiteindelijke eigendom of zeggenschap indirect wordt gehouden, bijvoorbeeld door tussenkomst van een andere rechtspersoon of juridische constructie, zoals een trust of fonds voor gemene rekening, dient de betreffende natuurlijke persoon als UBO te worden aangemerkt.

5.1.2 UBO's bij beursgenoteerde vennootschappen

De hiervoor genoemde 25%-regel voor B.V.'s en N.V.'s geldt niet voor de beursgenoteerde B.V./N.V. die onderworpen is aan openbaarmakingsvereisten die een toereikende transparantie van eigendomsinformatie waarborgen. Het gaat om openbaarmakingsvereisten als bedoeld in de Transparantierichtlijn[47] of gelijkwaardige internationale standaarden. Omdat op deze beursgenoteerde vennootschappen reeds openbaarmakingsvereisten van toepassing zijn, en dus eigendomsinformatie en daarmee de UBO's openbaar gemaakt worden, wordt het in deze gevallen niet nodig geacht de relevante natuurlijke personen nogmaals als UBO's aan te merken. De Wwft en onderliggende regelgeving geven dus géén categorieën van natuurlijke personen die – in ieder geval – (op voorhand) moeten worden aangemerkt als UBO bij beursgenoteerde vennootschappen die zijn onderworpen aan de openbaarmakingsvereisten. Er wordt met andere woorden geen vervangende objectieve maatstaf (zoals de 25%-regel) gegeven.

Het is echter mogelijk dat een beursgenoteerde cliënt een UBO heeft. Een indicatie hiervoor is het percentage van het aandelenkapitaal dat vrij verhandelbaar is. Een instelling zou daarom een beoordeling moeten maken of er bij een beursgenoteerde cliënt sprake is van een UBO. Aldus is het aan de instelling om aan de hand van bepaalde criteria en informatie te beoordelen of de instelling een persoon als UBO van een beursgenoteerde vennootschap die is onderworpen aan openbaarmakingsvereisten aanmerkt. Een instelling kan dit beoordelen aan de hand van bijvoorbeeld jaarverslagen en andere openbare informatiebronnen. Het standpunt hierover van de instelling dient te worden vastgelegd en te worden onderbouwd, bijvoorbeeld in het Wwft-beleid van de instelling.

Over de vraag of, en zo ja, hoe onderzoek gedaan dient te worden naar de UBO(`s) van beursgenoteerde vennootschappen, zie paragraaf 5.2.

5.1.3 UBO-register

Vanaf 27 september 2020 zijn vennootschappen en andere juridische entiteiten verplicht om hun UBO(`s) in te schrijven in het UBO-register dat door de KvK wordt beheerd. Het register waarin de UBO-informatie wordt opgenomen, is onderdeel van het handelsregister. Een deel van de UBO-informatie zal openbaar toegankelijk zijn. De UBO-registratieplicht geldt voor de volgende organisaties:

- (niet-beursgenoteerde) B.V.'s en N.V.'s;
- overige rechtspersonen: stichtingen, UBO-plichtige verenigingen, onderlinge waarborgmaatschappijen en coöperaties;
- personenvennootschappen: maatschappen, vennootschappen onder firma, en commanditaire vennootschappen;
- rederijen;

[46] Dit wordt een converteerbare lening genoemd.
[47] Richtlijn 2004/109 / EG van het Europees parlement en de Raad, 15 december 2004. Deze Richtlijn is gewijzigd bij Richtlijn 2013/50/EU van het Europees parlement en de Raad van 22 oktober 2013.

- Europese naamloze vennootschappen (SE's);
- Europese coöperatieve vennootschappen (SCE's);
- Europese economische samenwerkingsverbanden;
- kerkgenootschappen.

Bij het aangaan van een nieuwe zakelijke relatie met een cliënt moet de instelling vaststellen of de UBO van de cliënt is opgenomen in het UBO-register. Daarbij zorgt de instelling er voor dat in het cliëntendossier een bewijs van inschrijving in het UBO-register zit. Dit is in aanvulling op de eigen verplichting van de instelling om de UBO's te identificeren en de identiteit daarvan te verifiëren.
Bij het verrichten van het cliëntenonderzoek mogen instellingen zich niet uitsluitend verlaten op de informatie in het UBO-register (artikel 3, vijftiende lid, Wwft). Dit betekent dat een instelling ook zelf onderzoek moet doen naar wie de UBO(`s) is/zijn.
Bij discrepanties tussen de (pseudo-)UBO-gegevens in het UBO-register en de UBO-gegevens waar de instelling naar aanleiding van haar eigen cliëntenonderzoek over beschikt geldt in principe de terugmeldplicht. Hier wordt in paragraaf 5.1.7 nader op ingegaan.

5.1.4 Pseudo-UBO

Als geen natuurlijke persoon op basis van uiteindelijke eigendom of zeggenschap kan worden aangemerkt als UBO kunnen alle personen behorend tot het hoger leidinggevend personeel (bijvoorbeeld de bestuurders of vennoten) worden aangemerkt als UBO(s) (de zogenoemde "Pseudo-UBO"). Bijvoorbeeld als er op grond van aandelen, stemrecht of eigendom geen UBO te achterhalen is. Deze regeling garandeert dat voor iedere daartoe verplichte juridische entiteit een UBO kan worden geregistreerd.

Let op: Het aanwijzen van het hoger leidinggevend personeel is een *uiterste* terugvaloptie en kan *alleen* na uitputting van alle mogelijke middelen om de UBO te achterhalen *en* op voorwaarde dat er geen gronden voor verdenking bestaan, dan wel indien er enige twijfel bestaat of de UBO inderdaad de uiteindelijke eigenaar is of zeggenschap heeft.

Voor de toepassing van het begrip moet onder 'hoger leidinggevend personeel' het gehele statutair bestuur van de cliënt worden verstaan dan wel alle vennoten van een personenvennootschap. Dit geldt ook voor niet-uitvoerende bestuurders in een 'one tier'-bestuur.[48]

5.1.5 Redelijke maatregelen

Met redelijke maatregelen wordt bedoeld dat de instelling in het kader van het cliëntenonderzoek een redelijke inspanning verricht om de identiteit van de UBO(`s) te verifiëren. De verificatie vindt echter te allen tijde plaats. De intensiteit kan worden afgestemd op het risico van de cliënt of transactie. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij hoger risico de instelling de verificatie van de identiteit van de UBO(`s) baseert op documenten en informatie uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Een kopie van een identiteitsbewijs is bijvoorbeeld geen informatie uit betrouwbare en onafhankelijke bron. De instelling kan ten aanzien van de verificatie van de identiteit van de UBO niet uitsluitend volstaan met het navragen naar de identiteit van de UBO bij de cliënt (de zogenaamde UBO-verklaring).[49] Ook het enkel raadplegen van het UBO-register (onderdeel van het handelsregister) is onvoldoende. De instelling kan ten behoeve van de verificatie van de identiteit van een UBO, naast een identiteitsdocument, ook gebruikmaken van verschillende openbare bronnen en registers zoals het handelsregister van de KvK. Het bevragen van een eigen filiaal in het land waar de betreffende rechtspersoon vandaan komt is ook een mogelijkheid.

Als de instelling niet de identiteit van (alle) UBO(`s) kan vaststellen en er evenmin een zogeheten 'pseudo-UBO' kan worden aangewezen (bijvoorbeeld omdat er verdenkingen zijn), dan mag zij geen zakelijke relatie aangaan met de cliënt en/of mag zij de gevraagde transactie niet uitvoeren.

[48] Een 'one-tier' board is een monistisch bestuursmodel. De toezichthouders maken deel uit van het bestuur. Een bedrijf heeft dan dus één bestuur waarin zowel de directie als de toezichthouders zitten.
[49] Uitzondering: bij cliënten of transacties met een laag risico is het opvragen van de UBO-verklaring en het vragen aan de cliënt om een verklaring te ondertekenen omtrent de juistheid van de identiteit voldoende.

5.1.6 Vaststellen UBO('s), identificatie en verificatie

Het cliëntenonderzoek naar de UBO('s) bestaat in beginsel uit de volgende onderdelen:
- het identificeren van de UBO('s) van de cliënt;
- het nemen van redelijke maatregelen om de identiteit van de UBO('s) te verifiëren;
- indien de cliënt een rechtspersoon is: het nemen van redelijke maatregelen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt.

Identificatie en verificatie van de UBO('s)

Bij identificatie van de UBO kan worden afgegaan op de door de cliënt verstrekte gegevens. Verifiëren van de identiteit is het vaststellen dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. Wanneer een Wwft-instelling een nieuwe zakelijke relatie aangaat met een in Nederland opgerichte rechtspersoon of personenvennootschap, dan dient deze instelling te beschikken over een bewijs van inschrijving van die entiteit in het handelsregister en vast te stellen of de uiteindelijk belanghebbenden van die juridische entiteit zijn opgenomen in het UBO-register dat onderdeel uitmaakt van het handelsregister.[50] Bij incidentele transacties is het raadplegen van het UBO-register alleen verplicht indien dat gelet op het (verhoogde) risico aangewezen is. U kunt online bij de KvK een uittreksel uit het UBO-register opvragen. Mocht het niet mogelijk zijn om een uittreksel uit het UBO-register op te vragen, dan kunt u uw cliënt verzoeken om een uittreksel uit het UBO-register van zichzelf op te vragen en deze met u te delen.

Bij het verifiëren van de UBO kunt u niet volstaan met het enkel raadplegen van de informatie in het handelsregister. U heeft de verplichting om in het kader van uw cliëntenonderzoek meer informatie te verzamelen dan alleen de UBO-informatie in het handelsregister. Denkt u dan bijvoorbeeld aan de volgende mogelijkheden:
- u vraagt uw cliënt naar de UBO('s)[51];
- u informeert bij de vennootschap naar het aandeelhoudersregister;
- u vraagt de onderneming naar het organogram met de aandelenstructuur van de onderneming;
- u raadpleegt de website van de onderneming of gebruikt een zoekmachine op internet.

De Wwft schrijft niet precies voor welke weg u dient te volgen, maar geeft wel een resultaatsverplichting. Dat is méér dan een inspanningsverplichting. Wanneer de identiteit van de UBO('s) niet kan worden vastgesteld of er geen redelijke maatregelen zijn genomen om de identiteit van de UBO('s) te verifiëren, dan mag de zakelijke relatie niet worden aangegaan.
Wanneer u de UBO('s) heeft geïdentificeerd, moet u vervolgens inschatten wat het risico is op witwassen en terrorismefinanciering en afhankelijk daarvan een op risico gebaseerde verificatie van de identiteit doen.

Het op risico gebaseerd verifiëren zal meestal alleen mogelijk zijn met medewerking van de cliënt zelf. U kunt de identiteit van de UBO('s) aan de hand van de volgende onafhankelijke en betrouwbare documenten verifiëren:
- de meest vergaande vorm van verificatie is het aan de hand van onderliggende documenten zoals akten, contracten en inschrijvingen in openbare registers of andere objectieve betrouwbare bronnen[52] vaststellen dat de betreffende UBO daadwerkelijk voor meer dan 25% gerechtigd is;
- relevante gegevens of documenten van de cliënt;
- de identiteitsdocumenten van de UBO (of gewaarmerkte kopieën daarvan).

Zie ook hoofdstuk 6 over identificatie en verificatie.

5.1.7 Terugmeldplicht

De terugmeldplicht houdt in dat u verplicht bent om melding aan de KvK te doen van iedere discrepantie die u aantreft tussen de informatie over de UBO('s) in het handelsregister en de informatie over de UBO('s) waarover u beschikt. Dat betekent dat u elke geconstateerde afwijking

[50] Artikel 4, lid 2 Wwft.
[51] Bij het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een transactie vraagt u om een UBO-verklaring en vraagt u uw cliënt om een verklaring te ondertekenen omtrent de juistheid van die identiteit.
[52] Zie de "Algemene Leidraad WWFT en SW" van de Ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid voor meer informatie en voorbeelden.

in UBO-informatie moet melden. Terugmelden van discrepanties in de UBO-gegevens gaat via de site van de KvK.[53]

Voorbeeld:
U vergelijkt de door u verzamelde UBO-gegevens met de gegevens in het UBO-register. Daaruit komt naar voren dat de geboortedatum en het adres van de UBO verschillen. U geeft de van het register afwijkende gegevens door via de site van de KvK.

De terugmeldplicht behelst een andere verplichting dan de reeds bestaande meldplicht voor een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie. Wanneer u in het kader van het cliëntenonderzoek informatie over een UBO heeft verzameld die tot de conclusie leidt dat sprake is van een ongebruikelijke transactie – omdat u aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme – dient u dit onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden te melden aan de FIU.[54] In dat geval hoeft u niet een aparte terugmelding bij de KvK te doen.

Een organisatie waarvan nog geen UBO's geregistreerd zijn, hoeft niet teruggemeld te worden bij de Kamer van Koophandel. Ook niet na de wettelijke deadline voor registratie van 27 maart 2022. Het feit dat een registratie ontbreekt is logischerwijs bekend bij de Kamer van Koophandel.

Zoals reeds in paragraaf 5.1.3. is benoemd mogen instellingen zich bij het verrichten van het cliëntenonderzoek niet uitsluitend verlaten op de informatie in het UBO-register (artikel 3, vijftiende lid, Wwft). Dit betekent dat een instelling ook zelf onderzoek moet doen naar wie de UBO(`s) is/zijn. De instelling blijft zelf verantwoordelijk voor het cliëntenonderzoek, waaronder het adequaat vaststellen van de UBO's.

5.2 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Wanneer een cliënt naar haar aard een laag risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt, kan de instelling volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Het cliëntenonderzoek kan nooit achterwege blijven, maar de intensiteit waarmee de cliëntenonderzoeksmaatregelen worden toegepast, wordt afgestemd op het risico dat met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met landen of geografische gebieden gepaard gaat.

Anders dan voorheen het geval was, zijn in de huidige Wwft geen specifieke typen cliënten aangewezen ten aanzien waarvan met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan worden volstaan. Een instelling zal steeds van geval tot geval middels een risicobeoordeling voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of transactie moeten beoordelen of sprake is van een laag risico. Indien sprake is van een bewezen laag risico, kan volstaan worden met het treffen van vereenvoudigde cliëntenonderzoeksmaatregelen. Hierbij dient een instelling in ieder geval rekening te houden met de "niet-limitatieve lijst van factoren en soorten bewijs van potentieel lager risico" in bijlage II bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn).[55] In deze bijlage wordt bijvoorbeeld verwezen naar beursgenoteerde vennootschappen die aan bepaalde voorwaarden voldoen of naar overheden of overheidsbedrijven.

De vierde anti-witwasrichtlijn laat geen ruimte voor het aanwijzen van gevallen waarin altijd vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan plaatsvinden.

De omstandigheid dat een cliënt zelf als een Wwft-instelling kwalificeert duidt niet zonder meer op een lager risico op witwassen of financieren van terrorisme. Het is wel een omstandigheid die kan worden meegewogen in de individuele risicobeoordeling voor het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een incidentele transactie.

[53] Zie https://www.kvk.nl/ubo/over-terugmelden/

[54] Zie hoofdstuk 8.

[55] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.

Voor een vereenvoudigd cliëntenonderzoek verzamelt u gegevens om vast te stellen of uw cliënt behoort tot deze groep cliënten. Indien dit zo is dan stelt u de identiteit van de cliënt en het doel en de aard van de transactie vast.

Beursgenoteerde vennootschappen
Voorheen was in de Wwft opgenomen dat cliëntenonderzoek achterwege kon blijven indien de cliënt een beursgenoteerde vennootschap was, maar sinds de inwerkingtreding van de herziene vierde anti-witwasrichtlijn is dit (enkel) een laag risicofactor geworden. Hierdoor geldt geen uitsluiting meer van de verplichting tot het verrichten van het cliëntenonderzoek bij beursgenoteerde vennootschappen en hun UBO's. Het is belangrijk dat instellingen niet zonder meer ervan uitgaan dat beursgenoteerde vennootschappen per definitie een lager risico met zich meebrengen. Er kunnen immers ook niet-cliëntgebonden risicofactoren spelen, verband houdend met bijvoorbeeld het type product, dienst of transactie en geografische risicofactoren. Zo kan het relevant zijn aan welke beurs de onderneming genoteerd is, waar deze vennootschap of beurs zich bevindt en is tevens van belang wat het percentage is van het aandelenkapitaal dat vrij verhandelbaar is. Dit betekent dat in ieder geval bij complexere cliëntendossiers het vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet zo maar toepasbaar zal zijn op een beursgenoteerde vennootschap. Er dient dus altijd een risicoanalyse plaats te vinden dat op meer is gebaseerd dan de beursnotering en is het aan de instelling aan te tonen dat kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek.

De instelling dient hierbij te bepalen of er ten aanzien van cliënt openbaarmakingsvereisten gelden zoals bedoeld in de Transparantierichtlijn of dat er gelijkwaardige vereisten gelden. Er bestaat geen officieel erkende lijst van landen of beursgenoteerde vennootschappen die gelijkwaardige internationale openbaarmakingsvereisten hanteren. Er dient dan ook een beoordeling te worden gemaakt door de instelling om te bepalen of dit het geval is.

Bij de beursgenoteerde vennootschap kunnen er naast de verhandelbare ook niet verhandelbare aandelen zijn. Indien de openbaarmakingsvereisten niet van toepassing zijn op de niet-beursgenoteerde aandelen, wordt niet aan de uitzondering voldaan en dient de instelling alsnog het reguliere cliëntenonderzoek uit te voeren. Het niet vrij verhandelbare aandelenkapitaal valt dan aldus niet onder het vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Een instelling zal zich dus moeten afvragen in welke mate haar cliënt beursgenoteerd is.

Kort samengevat geldt het volgende. Indien de Wwft-cliënt:
- een beursvennootschap betreft;
- die is onderworpen aan bepaalde openbaarmakingsvereisten;
- de openbaarmakingsvereisten voor het gehele aandelenkapitaal gelden; en
- er geen andere hoog risicofactoren tegenover staan die regulier cliëntenonderzoek rechtvaardigen;

kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek op grond van artikel 6 van de Wwft en hoeft de instelling geen (pseudo) UBO te identificeren of de identiteit daarvan te verifiëren.

Dat neemt niet weg dat de identiteit van de (groot)aandeelhouders of het hoger leidinggevend personeel op grond van de Wwft van belang kan zijn in het kader van het onderzoek naar de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt en het kunnen screenen van relaties tegen Sanctielijsten. Het is derhalve van belang dat Wwft-instellingen kennisnemen van de informatie die op basis van de openbaarmakingsverplichtingen beschikbaar is en dat zij deze informatie vastleggen.

5.3 Verscherpt cliëntenonderzoek

Artikel 8, eerste lid Wwft bepaalt dat er verscherpt cliëntenonderzoek dient plaats te vinden in ten minste de volgende gevallen:
a) indien de zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt;
b) indien de staat waar de cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft op grond van artikel 9 van de vierde anti-witwasrichtlijn door de Europese Commissie is aangewezen als staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme.

Naar haar aard een hoger risico

De instelling dient op basis van een risicobeoordeling voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een transactie vast te stellen of zich een dergelijk hoger risico voordoet. Daartoe moet een instelling in haar risicobeoordeling in ieder geval rekening houden met de "niet-limitatieve lijst van factoren en soorten bewijs van potentieel hoger risico" in bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn)[56] (zie onderstaand kader).

Ook neemt een instelling redelijke maatregelen om alle complexe en ongebruikelijk grote transacties, en alle ongebruikelijke transactiepatronen die geen duidelijk economisch of rechtmatig doel hebben, te onderzoeken. In dat geval onderwerpt de instelling de gehele zakelijke relatie met de cliënt aan een verscherpte controle. De drempel om verscherpt cliëntenonderzoek te doen, dient u niet te snel hoog te leggen. In elke situatie waarin zich risico's voordoen, ligt het voor de hand om nadere vragen te stellen om de risico's te beheersen. De resultaten van het verscherpt cliëntenonderzoek worden vastgelegd. In hoofdstuk 10 van deze Leidraad worden nog meer voorbeelden gegeven van geografische gebieden, typen cliënten en typen producten/diensten/transacties/leveringskanalen met een mogelijk hoger risico.

Ook voor dienstverlening aan politiek prominente personen worden aanvullende eisen aan het cliëntenonderzoek gesteld (artikel 8, vijfde lid Wwft). Hier wordt in paragraaf 5.3.4 nader op ingegaan.

Transacties met crypto's[57] brengen naar hun aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich mee. Bij transacties met crypto's moet een instelling dan ook altijd een verscherpt cliëntenonderzoek uitvoeren. In de hierboven genoemde bijlage III wordt onder meer verwezen naar bedrijven waar veel geldverkeer in contanten plaatsvindt, producten of transacties die anonimiteit bevorderen en betalingen die worden ontvangen van onbekende of niet-verbonden derden. Hieronder vindt u de volledige "niet-limitatieve lijst van factoren en soorten bewijs van potentieel hoger risico":

[56] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.
[57] Denk bijvoorbeeld aan transacties waarin met bitcoins wordt afgerekend.

Niet-limitatieve lijst uit bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn) van factoren en soorten bewijs van potentieel hoger risico

1. Cliëntgebonden risicofactoren:
   a) de zakelijke relatie vindt in ongebruikelijke omstandigheden plaats;
   b) cliënten die inwoner zijn van geografische gebieden met een hoger risico als vermeld in punt 3);
   c) rechtspersonen of juridische constructies die vehikels zijn voor het aanhouden van persoonlijke activa;
   d) vennootschappen met gevolmachtigde aandeelhouders of met aandelen aan toonder;
   e) bedrijven waar veel geldverkeer in contanten plaatsvindt;
   f) de eigendomsstructuur van de vennootschap lijkt ongebruikelijk of buitensporig complex gezien de aard van de vennootschapsactiviteit;
   g) de cliënt is een onderdaan van een derde land die in de lidstaat verblijfsrechten of het staatsburgerschap aanvraagt in ruil voor kapitaaloverdrachten, de aankoop van onroerend goed of overheidsobligaties of investeringen in vennootschappen in die lidstaat.

2. Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren:
   a) private banking;
   b) producten of transacties die anonimiteit bevorderen;
   c) zakelijke relaties op afstand of transacties op afstand, zonder bepaalde garanties, zoals elektronische identificatiemiddelen of relevante vertrouwensdiensten zoals gedefinieerd in Verordening (EU) nr. 910/2014 of ieder andere identificatieproces dat veilig is, op afstand of langs elektronische weg plaatsvindt en door de relevante nationale autoriteiten is gereglementeerd, erkend, goedgekeurd of aanvaard;
   d) betalingen die worden ontvangen van onbekende of niet-verbonden derden;
   e) nieuwe producten en nieuwe zakelijke praktijken, daaronder begrepen nieuwe leveringsmechanismen, en het gebruik van nieuwe of in ontwikkeling zijnde technologieën voor zowel nieuwe als reeds bestaande producten;
   f) transacties in verband met aardolie, wapens, edele metalen, tabaksproducten, culturele kunstvoorwerpen en andere artikelen van archeologisch, historisch, cultureel en religieus belang of met grote wetenschappelijke waarde, alsook ivoor en beschermde soorten.

3. Geografische risicofactoren:
   a) onverminderd artikel 9, landen die op basis van geloofwaardige bronnen zoals wederzijdse beoordelingen, gedetailleerde evaluatierapporten, of gepubliceerde follow-uprapporten, worden aangemerkt als een land zonder effectieve AML/CFT-systemen;
   b) landen die volgens geloofwaardige bronnen significante niveaus van corruptie of andere criminele activiteit hebben;
   c) landen waarvoor sancties, embargo's of soortgelijke maatregelen gelden die bijvoorbeeld door de Unie of de Verenigde Naties zijn uitgevaardigd;
   d) landen die financiering of ondersteuning verschaffen voor terroristische activiteiten, of op het grondgebied waarvan als terroristisch aangemerkte organisaties actief zijn.

Er is niet voorgeschreven hoe precies inhoud moet worden gegeven aan het verscherpte cliëntenonderzoek. Een kwaliteitshandboek van uw kantoor kan een goed hulpmiddel zijn.

Er dient dus verscherpt cliëntenonderzoek plaats te vinden, indien de cliënt – of UBO('s) van de cliënt – woonachtig of gevestigd is, dan wel zijn zetel heeft, in een staat die door de Europese Commissie is aangewezen als een hoog risico staat.[58] Daarbij gaat het om derde landen die in hun nationale

wetgeving ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme strategische tekortkomingen vertonen, die een aanzienlijke bedreiging vormen voor het financieel stelstel van de EU. Indien het een Nederlandse rechtspersoon is, maar met een UBO uit een dergelijke staat, dan betekent dit dat de instelling dat ook als hoog risicofactor zou moeten meenemen. In dat geval kan een instelling bijvoorbeeld verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen nemen door informatie op te vragen over de maatregelen die een cliënt zelf neemt om te voorkomen dat zijn dienstverlening wordt gebruikt voor witwassen of financieren van terrorisme.

Het uitgangspunt is dat bij (derde) hoog risico staten altijd verscherpt cliëntenonderzoek moet worden verricht. Slechts in één situatie kan hiervan worden afgeweken. Deze uitzondering geldt in het geval de cliënt een bijkantoor of meerderheidsdochteronderneming met een zetel of vestiging in een derde hoog risico staat is. Het moet dan wel gaan om een bijkantoor of meerderheidsdochteronderneming van een instelling die in een lidstaat gevestigd is én het bijkantoor of meerderheidsdochteronderneming moet volledig voldoen aan de voor de groep geldende gedragslijnen en procedures. Als aan deze voorwaarden is voldaan kan in plaats van een verscherpt cliëntenonderzoek, een cliëntenonderzoek worden verricht dat is afgestemd op de risico's op witwassen of financieren van terrorisme die met deze cliënt gepaard gaan. De rechtvaardiging voor deze uitzondering is gelegen in het feit dat de voor de groep geldende gedragslijnen en procedures in lijn moeten zijn met de vierde anti-witwasrichtlijn, waardoor de risico's van vestiging in een derde hoog risico staat voor een deel worden gemitigeerd. Dit neemt niet weg dat er onder omstandigheden reden kan blijven bestaan voor het treffen van verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen naar dergelijke bijkantoren of meerderheidsdochters.[59]

Beheersmaatregelen
De instelling treft bij een hoger risico verscherpte maatregelen en dient daarbij meer gegevens over de cliënt te verzamelen en te controleren om het hogere risico te beperken en te beheersen. Te denken valt aan:

- Vergroting van de hoeveelheid informatie door informatie te verzamelen over familieleden, en naaste zakenpartners; informatie over de vroegere en huidige zakelijke activiteiten en bronnen van inkomsten van de cliënt of de UBO(`s); en door (diepgaande) zoekacties naar ongunstige berichtgeving in de media.
- Validatie van de informatie uit onafhankelijke en betrouwbare bronnen om de identiteit van de cliënt of de UBO(`s) te bevestigen, onder andere door vast te stellen dat het vermogen en de geldmiddelen van de cliënt die in de zakelijke relatie worden gebruikt, niet de opbrengsten van criminele activiteiten zijn. De bron van de middelen of van het vermogen kan onder andere worden geverifieerd door de aangifte omzetbelasting en inkomstenbelasting, kopieën van door een externe accountant gecontroleerde rekeningen, loonstrookjes, openbare akten of berichtgeving in onafhankelijke media te raadplegen.
- Verhoging van de frequentie van periodieke evaluaties en diepgaander transactiemonitoring.

Op bepaalde specifieke situaties wordt hieronder nader ingegaan.

Hoog risico staten
Onverminderd hetgeen in artikel 8, eerste lid Wwft staat, bepaalt artikel 9, eerste lid Wwft: verricht een instelling met betrekking tot transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties gerelateerd aan staten die op grond van artikel 9 van de vierde anti-witwasrichtlijn in gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie zijn aangewezen als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme[60] de volgende verscherpte onderzoeksmaatregelen:
a) verzamelen van aanvullende informatie over die cliënten en uiteindelijk belanghebbenden;

[58] Lijst met derde hoog risicolanden van de Europese Commissie: Gedelegeerde verordening (EU) 2020/855 van de Commissie van 7 mei 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN , zie met name pag. L 195/7 en L 195/8. Deze lijst wordt periodiek aangepast. Baseert u zich altijd op de meest recente lijst.
[59] Artikel 8, eerste en elfde lid, van de Wwft.
[60] Lijst met derde hoog risicolanden van de Europese Commissie: Gedelegeerde verordening (EU) 2020/855 van de Commissie van 7 mei 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN , zie met name pag. L 195/7 en L 195/8. Deze lijst wordt periodiek aangepast. Baseert u zich altijd op de meest recente lijst.

b) verzamelen van aanvullende informatie met betrekking tot het doel en de aard van die zakelijke relatie;
c) verzamelen van informatie over de herkomst van de fondsen die bij die zakelijke relatie of transactie gebruikt worden en de bron van het vermogen van die cliënten en van die uiteindelijk belanghebbenden;
d) verzamelen van informatie over de achtergrond van en beweegredenen voor de voorgenomen of verrichte transacties van die cliënten;
e) verkrijgen van goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van die zakelijke relatie;
f) verrichten van verscherpte controle op die zakelijke relatie met en de transacties van die cliënten, door het aantal controles en de frequentie van actualiseringen van gegevens over die cliënten en die uiteindelijk belanghebbenden te verhogen en door transactiepatronen te selecteren die nader onderzocht moeten worden.

Het opvragen van aanvullende stukken over de herkomst van het vermogen vindt plaats op basis van artikel 9, eerste lid, onderdeel c, Wwft. Cliënten mogen weigeren deze documentatie te overhandigen. Dit kan echter wel reden zijn voor u om de transactie te melden en wanneer u zonder de informatie van uw cliënt onvoldoende informatie heeft om de verklaring over de herkomst van het vermogen te verifiëren desnoods de zakelijke relatie niet aan te gaan.[61]

5.3.1 Identificatie op afstand

In veel gevallen zult u uw cliënt in persoon zien. Mede onder invloed van het gebruik van innovatieve technologieën (internet, Skype, Facetime, enz.) is dat echter niet meer automatisch een gegeven. Het zaken doen via internet heeft de afgelopen jaren een grote vlucht genomen. Ook een overeenkomst met betrekking tot de huur van een virtueel kantooradres kan door middel van enkele muisklikken tot stand komen.
Wanneer u uw cliënt niet in persoon ziet en de identificatie en verificatie dus niet in persoon kunt doen, dan zal er in het algemeen sprake zijn van een factor van potentieel hoger risico op witwassen en terrorismefinanciering.

Hierbij wordt opgemerkt dat het toepassen van nieuwe technologieën wordt genoemd als hoog-risicofactor in bijlage III van de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn).[62] Het hogere risico kunt u compenseren door aanvullende maatregelen, procedures of garanties te nemen. Te denken valt aan:
- verificatie van de identiteit aan de hand van aanvullende documenten, gegevens of informatie (onafhankelijke gegevensdragers);
- beoordeling van de overgelegde documenten op echtheid;[63]
- een eerste betaling door de cliënt vanaf een rekening bij een bank die een zetel heeft in een EU-lidstaat of een door de minister aangewezen staat;
- gebruik van een eerder ingesteld cliëntenonderzoek;
- elektronische handtekeningen.

Bij verificatie aan de hand van aanvullende documenten, gegevens of inlichtingen is het vragen van een gewaarmerkte kopie van het paspoort de meest voor de hand liggende oplossing. Ook kunt u gebruik maken van de aanvullende verklaring van een getuige. Waarmerken kunt u laten doen bij een notaris of bij een gemeente.
Bij een controle van de overgelegde documenten op echtheid kunt u bijvoorbeeld de cliënt vragen kopieën van de documenten te laten certificeren of bij bepaalde documenten vragen de originelen op te sturen (en deze nadien weer te retourneren).

[61] Zie paragraaf 4.4 voor nadere informatie over onderzoek naar de bron van de middelen.
[62] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.
[63] Met betrekking tot controle van de echtheidskenmerken van een paspoort of identiteitskaart, zie bijvoorbeeld: https://www.rijksoverheid.nl/vraag-en-antwoord/paspoort-en-identiteitskaart/wat-zijn-de-echtheidskenmerken-van-het-paspoort-en-de-identiteitskaart

Bij een eerste betaling door de cliënt kan gedacht worden aan een overboeking van bijvoorbeeld € 0,01 (naam-nummercontrole).[64] Zoals hierna in paragraaf 6.1 ook wordt aangeven staat bij de zogenoemde 1-cent betaling die door sommige instellingen wordt gebruikt ter verificatie van de identiteit niet vast dat daaraan een adequate identificatie en verificatie door een andere instelling vooraf is gegaan. Deze kan daarom niet zonder meer dienen als verificatie van de identiteit van een cliënt.
Onder voorwaarden kan verificatie ook via elektronische identificatiemiddelen met een voldoende betrouwbaarheidsniveau plaatsvinden. Dit wordt in paragraaf 6.1.1 toegelicht.

Mocht er al eerder bij dezelfde cliënt voldoende cliëntenonderzoek zijn gedaan, dan kunt u hiervan gebruik maken. De gegevens moeten wel actueel zijn en actueel worden (of zijn) gehouden. Denk bijvoorbeeld aan het monitoren van tussentijdse wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur, wijziging van de UBO(‘s) of wijziging van de betrokkenheid van een politiek prominente persoon.[65] De omvang van de transacties en afwijkende transactiepatronen kunnen de intensiteit van het cliëntenonderzoek beïnvloeden. Het eerdere cliëntenonderzoek kan door u zelf ingesteld zijn (de cliënt was eerder cliënt bij u), maar ook het cliëntenonderzoek van een notaris die betrokken is geweest bij een eerdere overdracht, of het cliëntenonderzoek van een accountant waar deze cliënt een cliëntrelatie mee had, zou kunnen worden gebruikt.[66] U blijft overigens zelf verantwoordelijk voor de juistheid en de volledigheid van de gegevens.

5.3.2 Dienstverlening aan politiek prominente personen

PEP staat voor ‘*politically-exposed person*’ of, in het Nederlands: ‘politiek prominent persoon’ (PPP). Onder PEP’s worden personen verstaan die een prominente politieke functie bekleden of hebben bekleed en de directe familieleden (zijnde partners, meerderjarige en minderjarige kinderen, partners van kinderen en ouders) of naaste geassocieerden (bijvoorbeeld iemand die met een PEP nauwe zakelijke relaties heeft) van deze personen. Het begrip PEP beperkt zich niet langer tot buitenlandse politiek prominente personen: ook binnenlandse politiek prominente personen vallen nu onder dit begrip.

Een PEP is in elk geval:[67]
a. staatshoofd, regeringsleider, minister, onderminister of staatssecretaris;
b. parlementslid of lid van een soortgelijk wetgevend orgaan;
c. lid van het bestuur van een politieke partij;
d. lid van een hooggerechtshof, constitutioneel hof of van een andere hoge rechterlijke instantie die arresten wijst waartegen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, geen beroep openstaat;
e. lid van een rekenkamer of van een raad van bestuur van een centrale bank;
f. ambassadeur, zaakgelastigde of hoge officier van de strijdkrachten;
g. lid van het leidinggevend lichaam, toezichthoudend lichaam of bestuurslichaam van een staatsbedrijf;
h. bestuurder, plaatsvervangend bestuurder, lid van de raad van bestuur of bekleder van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie.

Middelbare of lagere functionarissen vallen niet onder deze prominente politieke functies. Verder vallen niet onder het begrip PEP: de grootouders, broers, zusters, neven en nichten van de PEP. Ook vallen lokale politici niet onder het begrip PEP.[68]

[64] Als sprake is van een en/of rekening, dan wordt veelal bij een overboeking niet de tweede naam op de rekening doorgegeven. In die gevallen kan een (uitdraai of kopie van een) bankafschrift worden opgevraagd om de volledige tenaamstelling te controleren.
[65] Zie voor wat onder een politiek prominente persoon wordt verstaan paragraaf 5.3.2.
[66] Let op: volgens de wet mag u niet uitgaan van eerder cliëntenonderzoek, ingesteld door domicilieverleners, makelaars, grootwaardehandelaren, kansspelaanbieders, taxateurs en pandhuizen. Zie: Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34 808, nr. 3, pag. 25 en art. 5, eerste lid, onderdeel a, van de Wwft.
[67] Een lijst met functies die in Nederland kwalificeren als prominente publieke functies is te vinden op: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2025/09/01/brochure-politiek-prominente-personen-pep-s
[68] Let op: lokale politici kunnen wel om een andere reden een hoog risico cliënt zijn. Denk bijvoorbeeld aan een wethouder die verantwoordelijk is voor de aanbesteding van grote bouwprojecten, grondtransacties.

Naaste geassocieerden van een PEP zijn:

- een natuurlijke persoon van wie bekend is dat deze met een PEP de gezamenlijke UBO is van een juridische entiteit of een juridische constructie, of die met een PEP andere nauwe zakelijke relaties heeft;
- een natuurlijke persoon die de enige UBO is van een juridische entiteit of juridische constructie waarvan bekend is dat deze is opgezet ten behoeve van de feitelijke begunstiging van een PEP.

Transacties met PEP's vereisen aanvullende maatregelen, omdat deze groep een grotere kans op reputatieschade, corruptierisico en andere risico's met zich brengt. De instelling dient op risico gebaseerde procedures te hebben om te bepalen of de cliënt, of een UBO van de cliënt, een PEP is. Instellingen kunnen op verschillende manieren uitzoeken of zij te maken hebben met een PEP en wat de status van de PEP is. Allereerst zal de instelling gebruik kunnen maken van informatie die uit het cliëntenonderzoek is verkregen. De instelling kan echter ook gebruik maken van de diensten van commerciële bedrijven die tegen betaling lijsten met PEP's beschikbaar stellen. Verder kan een instelling ook openbare bronnen raadplegen.

U treft verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen in alle gevallen van transacties of zakelijke relaties met cliënten die als PEP kwalificeren of waarbij een UBO van een cliënt als PEP kwalificeert. Het gaat allereerst om passende maatregelen zodat u de bron van het vermogen en van de middelen kunt vaststellen die bij deze zakelijke relatie of deze transactie gebruikt worden. Ook is toestemming vereist van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van deze zakelijke relatie of het verrichten van deze transactie. De betekenis van dit begrip "hoger leidinggevend personeel" komt neer op het senior management van de instelling. Het betreft de dagelijks beleidsbepalers, alsmede de leidinggevenden direct onder het niveau van de dagelijkse beleidsbepalers die beslissingen kunnen nemen over de blootstelling van een instelling aan bepaalde risico's, waaronder de risico's op witwassen en het financieren van terrorisme.

Voor het onderzoek naar de bron van het vermogen en de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie betrokken zullen zijn, zal de instelling in de eerste plaats contact opnemen met de cliënt, zodat de cliënt ook op de hoogte wordt gesteld van diens status als PEP. De instelling zal de cliënt daarbij vragen om informatie over de herkomst van zijn vermogen. Van een cliënt wordt verwacht dat dusdanige informatie wordt verstrekt dat de herkomst van het vermogen geen vragen meer oproept bij de instelling.

In dat onderzoek gaat bijzondere aandacht uit naar omstandigheden die afwijken van hetgeen redelijkerwijs verwacht kan worden bij een specifieke cliënt. In veel gevallen kunt u volstaan met informatie over bijvoorbeeld dienstbetrekkingen, zoals die bijvoorbeeld uit belastingaangiften kan blijken. Die informatie kunt u, indien nodig, ook bij (voormalige) werkgevers opvragen.[69] Daar waar het vermogen van een PEP ook een andere herkomst heeft, is aanvullende informatie nodig.

Het gaat er hierbij om dat een instelling uiteindelijk kan vaststellen dat de kennis die hij heeft over de herkomst van het vermogen van de PEP, overeenkomt met de kennis die hij heeft van zijn cliënt. Op die wijze kan een instelling zich ervan vergewissen dat zijn dienstverlening niet wordt gebruikt voor bijvoorbeeld witwassen.

De op risico gebaseerde benadering die op grond van de Wwft gehanteerd moet worden bij het verrichten van cliëntenonderzoek, vergt maatwerk. Dat geldt ook voor de gevallen waarin sprake is van verscherpt cliëntenonderzoek naar een PEP. Zo zal er een lager risico zijn in het geval van bijvoorbeeld domicilieverlening aan de creatieve dochter van een Kamerlid die u ook daadwerkelijk elke week op het adres ziet dan in de situatie dat de zoon van een staatshoofd van een land met een verhoogd risico op corruptie zich inschrijft op het domicilie-adres, zich er nooit laat zien en er opvallend vaak pakketten uit dat risicoland voor hem binnenkomen. Qua intensiteit dienen de maatregelen te worden afgestemd op de risico's in een concreet geval. Dat kan bijvoorbeeld door meerdere bronnen te raadplegen om de informatie die over het vermogen van een PEP is verkregen,

[69] Sommige informatie zal de cliënt zelf moeten opvragen of overleggen.

te verifiëren. Wordt het risico juist lager geschat, dan kan het verifiëren van deze informatie in sommige gevallen gebeuren aan de hand van een openbare bron, bijvoorbeeld via het internet.

Indien de cliënt of een UBO van de cliënt niet langer een prominente politieke functie bekleedt, moeten de verscherpte maatregelen in ieder geval nog een jaar worden toegepast en ook daarna totdat deze persoon niet langer een hoger risico met zich brengt. In de praktijk zou het kunnen voorkomen dat een oud-bestuurder ook na zijn aftreden, nog immer grote invloed heeft.

De maatregelen ten aanzien van PEP's zijn preventief van aard. Dat betekent niet dat een PEP per definitie betrokken is bij criminele activiteiten. Een zakelijke relatie afwijzen, uitsluitend omdat een cliënt of PEP of een UBO van een PEP is, druist in tegen de gedachte achter de Wwft.

5.4 Uitbesteding van het cliëntenonderzoek

Als domicilieverlener kunt u het cliëntenonderzoek uitbesteden aan een derde, voor zover het gaat om:

- het identificeren en verifiëren van een cliënt;
- het identificeren en verifiëren van de UBO;
- het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen;
- de bevoegdheid van de vertegenwoordiger vast te stellen;
- de verificatie of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

Indien u gebruik maakt van deze wijze van cliëntenonderzoek blijft u echter wel verantwoordelijk voor het cliëntenonderzoek en de risicobeoordeling van de cliënt. Indien en voor zover de uitbesteding een structureel karakter draagt, is het vereist dat een schriftelijke overeenkomst ten grondslag ligt aan deze dienstverlening (opdracht tot dienstverlening). Het is een verplichting van de domicilieverlener die de derde opdracht geeft om dit schriftelijk vast te leggen en te bewaren in de administratie.

Aan de derde zijn geen specifieke eisen gesteld. Wel zult u zelf moeten inschatten of sprake is van een laag, gemiddeld of hoog risico indien u het cliëntenonderzoek aan *deze* derde uitbesteedt. Indien het risico hoog is, zult u een goed verhaal moeten hebben waarom u toch deze derde het cliëntenonderzoek laat doen.

Uiteindelijk blijft u zelf eindverantwoordelijk voor het resultaat van het cliëntenonderzoek.

6. IDENTIFICATIE EN VERIFICATIE

De Wwft-instelling dient de identiteit van de cliënt (en indien van toepassing de UBO en/of vertegenwoordiger van de cliënt) vast te stellen en te verifiëren. Bij de identificatie verstrekt de cliënt gegevens over zijn identiteit. Dit is vormvrij.
Bij de verificatie dient de Wwft-instelling te verifiëren of de door de cliënt verstrekte identiteit overeenkomt met zijn werkelijke identiteit. Verificatie van de identiteit dient plaats te vinden aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. In artikel 4 van de Uitvoeringsregeling Wwft is een aantal documenten genoemd dat hiervoor gebruikt kan worden, zowel in het geval dat de cliënt een natuurlijk persoon als een rechtspersoon is.

Indien u in een specifiek geval echter twijfelt aan de betrouwbaarheid van de in die opsomming opgenomen documenten moet u hier geen genoegen mee nemen en verdere documenten of informatie opvragen voor de verificatie.

6.1 Verificatie van een natuurlijk persoon

De verificatie van een natuurlijk persoon kan volgens de Uitvoeringsregeling Wwft plaatsvinden aan de hand van:

- een geldig paspoort (nationaal-, buitenlands-, diplomatiek of dienstpaspoort); of
- een geldige identiteitskaart of een geldig rijbewijs afgegeven in Nederland; of
- een geldige identiteitskaart of een geldig rijbewijs afgegeven binnen de EU door het daartoe bevoegde gezag, mits voorzien van een pasfoto en de naam van de houder; of
- reisdocumenten voor vluchtelingen en vreemdelingen, en vreemdelingendocumenten die zijn afgegeven op grond van de Vreemdelingenwet 2000; of
- een voldoende betrouwbaar identificatiemiddel.

Ook andere documenten, gegevens of inlichtingen worden geaccepteerd ten behoeve van de verificatie van de identiteit van een natuurlijk persoon, mits deze afkomstig zijn uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Dit laatste wordt overgelaten aan de risicobeoordeling van de instelling die de betreffende persoon als cliënt wil accepteren, waarbij verwacht mag worden dat de instelling heeft vastgelegd welke documenten, gegevens of inlichtingen acceptabel zijn voor de instelling, en waarom.

Bij documenten die niet afkomstig zijn van overheidsinstanties of rechterlijke instanties, moet de instelling zich afvragen of de documenten voldoende betrouwbaar zijn. Dergelijke documenten zijn op zichzelf onvoldoende om de identiteit op een adequate wijze te verifiëren. Documenten waarvan niet vaststaat dat daaraan adequate identificatie en verificatie vooraf is gegaan, zoals studentenpassen, werknemerspassen en afschriften van bijvoorbeeld nuts- of telecombedrijven, volstaan over het algemeen niet om de identiteit te verifiëren. Ook bij de zogenoemde 1-cent betaling die door sommige instellingen wordt gebruikt ter verificatie van de identiteit staat niet vast dat daaraan een adequate identificatie en verificatie door een andere instelling vooraf is gegaan. Deze kan daarom niet zonder meer dienen als verificatie van de identiteit van een cliënt. Ook is van belang dat de aanbieder de overgelegde documenten en andere bronnen controleert op echtheid en daarbij rekening houdt met het risico op vervalsingen en pogingen tot misleiding.

In deze uitzonderingsgevallen dient u aan te geven waarom het gerechtvaardigd was om op bepaalde documenten, gegevens of inlichtingen af te gaan.

6.1.1 Verificatie via elektronische identificatiemiddelen (eID)

Tegenwoordig zijn er elektronische identificatiemiddelen op de markt. Kan een instelling voor de verificatie van de identiteit gebruik maken van elektronische identificatiemiddelen (eID-middelen) om te voldoen aan de Wwft-verplichtingen?

Het antwoord hierop is ja, onder de voorwaarde dat het gebruikte eID-middel voldoende betrouwbaar is.[70] Een eID-middel is voldoende betrouwbaar wanneer deze voldoet aan het betrouwbaarheidsniveau 'substantieel' of 'hoog'. Deze betrouwbaarheidsniveaus zijn gedefinieerd in de eIDAS-verordening.[71] Instellingen die in het kader van het uitvoeren van de vereiste cliëntenonderzoeksmaatregelen een eID-middel overwegen te accepteren, stellen dus zelf vast, of door een ter zake deskundige, of het eID-middel in kwestie een voldoende betrouwbaar identificatiemiddel is als hiervoor bedoeld.

De toezichthouder heeft op basis van de Wwft geen rol bij de toetsing van specifieke eID-middelen aan de betrouwbaarheidsniveaus gedefinieerd in de eIDAS-verordening voorafgaand aan het gebruik ervan. Op basis van haar bevoegdheden uit de Wwft ziet de toezichthouder, als onderdeel van het doorlopend (en op risico gebaseerd) toezicht, toe op het cliëntenonderzoek. Uit dien hoofde kan de toezichthouder op risico gebaseerd beoordelen of instellingen die eID-middelen gebruiken voor de identificatie en verificatie van cliënten, of overwegen dat te doen, zich houden aan de daarvoor geldende voorwaarden. Dit laat onverlet dat de instelling te allen tijde zelf verantwoordelijk blijft voor de naleving van deze voorwaarden.

6.2 Verificatie rechtspersoon gevestigd in Nederland

Verificatie van de identiteit van een rechtspersoon opgericht naar Nederlands recht die in Nederland haar zetel heeft, of van een buitenlandse rechtspersoon die in Nederland is gevestigd, kan plaatsvinden aan de hand van:

- een uittreksel uit het handelsregister; of
- een akte of verklaring van een in Nederland of een andere EU-lidstaat gevestigde notaris, advocaat of andere juridische beroepsuitoefenaar.

Ook hier geldt dat andere documenten, gegevens of inlichtingen geaccepteerd worden ten behoeve van de verificatie, mits deze afkomstig zijn uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Zie verder hiervoor onder 6.1.

6.3 Verificatie rechtspersoon niet gevestigd in Nederland

In de praktijk kan het identificeren en verifiëren van de identiteit van een in het buitenland gevestigde rechtspersoon leiden tot problemen. In sommige landen is nu eenmaal géén handelsregister en ook het verkrijgen van een notariële akte is niet altijd mogelijk. Bij een in het buitenland gevestigde rechtspersoon kan verificatie daarom ook plaatsvinden aan de hand van:

- betrouwbare en in het internationale verkeer gebruikelijke documenten uit onafhankelijke bron, gegevens of inlichtingen; of
- documenten, gegevens of inlichtingen die bij wet als geldig middel voor identificatie zijn erkend in de staat van herkomst van de cliënt.

Ook hier geldt weer dat u dient u aan te geven waarom het gerechtvaardigd was om op bepaalde documenten, gegevens of inlichtingen af te gaan.

6.4 Verificatie van entiteiten die geen rechtspersoonlijkheid bezitten

Bij entiteiten die geen rechtspersoonlijkheid bezitten, zoals de personenvennootschap, zijn de vennoten uw cliënten en moeten op risico gebaseerde maatregelen worden genomen om hun identiteit te verifiëren.

[70] Vergelijk artikel 11, eerste lid, van de Wwft en artikel 4, eerste lid, letter h, van de Uitvoeringsregeling Wwft. In laatstgenoemde bepaling staat dat "een voldoende betrouwbaar identificatiemiddel" wordt aangewezen als document op basis waarvan kan worden voldaan aan artikel 11, eerste lid, eerste volzin, van de Wwft.
[71] Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex:32014R0910.

7. VASTLEGGING VAN DE IDENTITEITS- EN VERIFICATIEGEGEVENS

De vastlegging van de identiteit- en verificatiegegevens van uw cliënt moet toegankelijk zijn zodat een controle eenvoudig kan plaatsvinden. Het meest voor de hand ligt het bewaren in aparte dossiers per transactie of cliënt. Maar u mag ook kiezen voor een andere oplossing.

De gegevens die u vastlegt, moet u tot vijf jaar na het beëindigen van de zakelijke relatie of het uitvoeren van de betreffende transactie op een toegankelijke wijze bewaren. Tevens dient u over systemen te beschikken die u in staat stellen onverwijld en volledig te reageren op vragen van de FIU[72] en van DFEI.[73] De systemen voorzien in beveiligde kanalen die de vertrouwelijkheid van de hiervoor genoemde vragen waarborgen.

7.1 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van een natuurlijk persoon

Van een cliënt/natuurlijke persoon en diens eventuele vertegenwoordiger dienen de volgende gegevens te worden vastgelegd:
1. achternaam;
2. voornamen;
3. geboortedatum;
4. adres en woonplaats/plaats van vestiging;
5. aard, nummer, datum en plaats van uitgifte van het document waarmee de identiteit geverifieerd is.

In plaats hiervan is het ook toegestaan dat u een kopie maakt van het document waarmee de verificatie van de identiteit heeft plaatsgevonden, mits dat document een persoon identificerend nummer bevat (bijv. een rijbewijs- of paspoortnummer). Het maken van een kopie van een paspoort of rijbewijs of het in de administratie beschikbaar hebben daarvan is echter geen verplichting. U kunt de gegevens ook van het document overnemen. Let u er dan wel op dat u alle hierboven genoemde gegevens overneemt.

Op grond van de Wwft bestaat geen verplichting om het Burgerservicenummer (BSN) en de pasfoto vast te leggen. Datzelfde geldt voor de zogenaamde MRZ-code[74] onderaan het identiteitsbewijs.

7.2 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van de UBO

Van de UBO(‘s) dient, voor zover van toepassing, het volgende te worden vastgelegd:
1. de identiteit, waaronder ten minste de achternaam en voornamen van de UBO;
2. de gegevens en documenten die zijn vergaard op basis van de redelijke maatregelen die zijn genomen om de identiteit van de UBO te verifiëren;
3. indien de UBO lid is van het hoger leidinggevend personeel, de genomen maatregelen om vast te stellen wie de UBO(‘s) is en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces (artikel 3, tweede lid, onder b, van de Wwft).

7.3 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van vennootschappen of andere juridische entiteiten

Van vennootschappen of andere juridische entiteiten dient het volgende te worden vastgelegd:
1. de rechtsvorm, de statutaire naam, de handelsnaam, het adres met huisnummer, de postcode, de plaats van vestiging en het land van statutaire zetel;
2. indien de vennootschap of andere juridische entiteit bij de KvK is geregistreerd, het registratienummer bij de KvK en de wijze waarop de identiteit is geverifieerd;

[72] Zie hoofdstuk 8.
[73] Zie hoofdstuk 11.
[74] MRZ = Machine Readable Zone.

3. van degenen die voor de vennootschap of juridische entiteit bij de instelling optreden: de achternaam, de voornamen en de geboortedatum.

7.4 Vastlegging van de identiteits- en verificatiegegevens van trusts of andere juridische constructies

Van trusts of soortgelijke juridische constructies dient het volgende te worden vastgelegd:
1. het doel en de aard van de trust of soortgelijke juridische constructie;
2. het recht waardoor de trust of soortgelijke juridische constructie wordt beheerst.

7.5 AVG (gegevensbescherming)

Sinds 27 april 2016 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)[75] van toepassing. Op 25 mei 2018 is tevens de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG) in werking getreden. Instellingen kunnen als gevolg hiervan worden geconfronteerd met vragen van cliënten, met name bij het voldoen aan de Wwft-verplichtingen inzake het cliëntenonderzoek en het vastleggen en het bewaren van bepaalde (mogelijk) privacygevoelige gegevens.

In de huidige Wwft is rekening gehouden met de AVG. Een belangrijk beginsel in de AVG is het beginsel van doelbinding.[76] Dit beginsel bepaalt dat persoonsgegevens alleen mogen worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Verdere verwerking van die persoonsgegevens op een wijze die niet met deze doeleinden verenigbaar is, is niet toegestaan. Dit beginsel is uitgewerkt in artikel 34a Wwft.[77] Daarin is vastgelegd dat Wwft-instellingen persoonsgegevens op basis van de Wwft alleen mogen verwerken met het oog op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme (doel). De persoonsgegevens mogen niet verder worden verwerkt op een manier die niet met dit doel verenigbaar is.

Naast de doelbinding is in artikel 34a, tweede lid, van de Wwft bepaald dat instellingen cliënten informeren over de wettelijke verplichting voor verwerking van persoonsgegevens op grond van de Wwft. Hierbij kan gedacht worden aan het informeren van cliënten over het doel van de verwerking van de gegevens en de wettelijke bewaartermijn[78] die geldt ten aanzien van deze gegevens.

Meer informatie over dit onderwerp staat in de 'Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft)' van de Ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid.[79] Pagina 48 van deze Algemene Leidraad vermeldt o.a.: *"Wel heeft het de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) in de Richtsnoeren Identificatie en verificatie van persoonsgegevens opgenomen dat als er een wettelijke verplichting bestaat tot het vaststellen van de identiteit van een cliënt of relatie, dat er dan ook een kopie van het gecontroleerde identiteitsdocument mag worden vastgelegd. De verplichting om cliëntenonderzoek te verrichten is een wettelijke plicht."*

---

[75] Verordening (EU) 2016/679 van het Europees parlement en de Raad van 27 april 2016. Zie voor de geconsolideerde tekst, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A02016R0679-20160504.

[76] Zie artikel 5, eerste lid, letter b, van de AVG: *"Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt; de verdere verwerking met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden wordt overeenkomstig artikel 89, lid 1, niet als onverenigbaar met de oorspronkelijke doeleinden beschouwd („doelbinding")".*

[77] In artikel 34a, eerste lid van de Wwft is bepaald: *"Persoonsgegevens, verzameld op grond van deze wet, worden door een instelling alleen verwerkt met het oog op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme en worden niet verder verwerkt voor commerciële doeleinden of andere doeleinden die niet verenigbaar zijn met dat doel."*

[78] Zie voor een nadere toelichting op de bewaarplicht hoofdstuk 9.

[79] Zie met name hoofdstuk 8 van de Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2024/04/24/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft

Let op: u mag echter geen onbewerkte kopie van het gecontroleerde identiteitsdocument bewaren. U dient bij het vastleggen en bewaren van een kopie van het gebruikte ID-bewijs de pasfoto en BSN af te schermen. Ook moet u misbruik met de vastgelegde kopie van het ID-bewijs voorkomen, bijvoorbeeld door het aanbrengen van een watermerk.[80]

[80] Zie de Uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 2022-0013, https://www.kifid.nl/kifid-onbewerkte-kopie-van-id-bewijs-vastleggen-is-in-strijd-met-de-avg/.

8. DE MELDINGSPLICHT

Een instelling is verplicht om verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter bekend is geworden te melden aan de FIU. Ten behoeve van de beoordeling of een transactie of zakelijke relatie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt, zijn zogenoemde indicatoren vastgesteld. Deze indicatoren zijn te onderscheiden in subjectieve en objectieve indicatoren. Voor domicilieverleners geldt alleen de subjectieve indicator.

Subjectieve indicator

Voor domicilieverleners geldt de subjectieve indicator: "*Een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme*."

U kunt bijvoorbeeld denken aan:

- het aanvragen van een adres of postadres door personen of bedrijven:
  - die afkomstig zijn uit landen waartegen sanctiemaatregelen zijn genomen;
  - die afkomstig zijn uit landen waarvan het algemeen bekend is dat terroristische activiteiten worden gesteund door het regime;
  - waarbij de uiteindelijk belanghebbende moeilijk of niet te traceren is;
  - waarbij het doel van de aanvraag volstrekt onduidelijk is;
  - waarbij sprake is van onduidelijke ondernemingsstructuren.
- situaties waarbij u te maken krijgt met steeds wisselende contactpersonen, adressen en/of telefoonnummers;
- betalingen die u ontvangt van niet-zakelijk gebonden of onbekende derde partijen;
- het gebruik van het (post-)adres voor opmerkelijke verzendingen van goederen;
- bepaalde vormen van misbruik en oneigenlijk gebruik van het (post-)adres, zie paragraaf 8.3.

In paragraaf 10.2 wordt (nader) uitgelegd en middels (meer) voorbeelden geïllustreerd wanneer er aanleiding is om te veronderstellen dat een transactie verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme en een transactie dus dient te worden gemeld op basis van de subjectieve indicator.

Objectieve indicator

Er geldt ook een objectieve indicator, die van toepassing is op alle instellingen. Deze objectieve indicator luidt: *"Het ligt in de rede dat transacties die in verband met witwassen of financieren van terrorisme aan politie of Openbaar Ministerie worden gemeld, ook aan de Financiële inlichtingen eenheid (FIU) worden gemeld; er is immers de veronderstelling dat deze transacties verband kunnen houden met witwassen of financieren van terrorisme."*
Indien u een transactie meldt (bijvoorbeeld in de vorm van een aangifte) bij de politie of het Openbaar Ministerie en er is een verband met witwassen of financieren van terrorisme, vergeet u dan dus niet om deze transactie *ook* te melden bij FIU-Nederland. De FIU hanteert voor dergelijke meldingen een aparte meldcode.

Let op: indien u de relatie met uw cliënt verbreekt, bijvoorbeeld omdat hij (mogelijk) betrokken is bij fraude, dan dient u een ongebruikelijke transactie waar die (voormalige) cliënt bij betrokken is nog steeds te melden.

Een melding dient tijdig, juist en volledig te gebeuren. Dat betekent dat de melding onverwijld moet worden gedaan, dat de gemelde gegevens juist zijn en dat de in de melding opgenomen gegevens ook volledig zijn.

Sommige meldingsplichtige instellingen denken dat zij alleen een melding moeten doen als een transactie *verdacht* is. Dit is onjuist. Een transactie moet worden gemeld zodra deze als *ongebruikelijk* kan worden aangemerkt. De verplichting tot het doen van een melding bestaat niet slechts wanneer er concrete aanwijzingen bestaan dat sprake is van witwassen of het financieren

van terrorisme. Uit de rechtspraak van de hoogste bestuursrechter[81] blijkt dat de meldingsplicht een (veel) ruimere strekking heeft: iedere *ongebruikelijke* transactie behoort te worden gemeld. Daarvan is reeds sprake als er aanleiding is te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme. Daarvoor is een vermoeden reeds voldoende. Na een melding van een *ongebruikelijke* transactie bepaalt de FIU of de transactie vervolgens als een *verdachte* transactie moet worden aangemerkt.

De FIU beoordeelt iedere melding en vraagt zo nodig nadere informatie bij de melder op. De FIU beoordeelt vervolgens of een *ongebruikelijke* transactie moet worden doorgemeld naar opsporingsinstanties of veiligheidsdiensten voor nader onderzoek. Indien hier sprake van is, dan wordt de ongebruikelijke transactie een *verdachte* transactie.

Het is niet alleen wettelijk verplicht, maar ook maatschappelijk gewenst dat ongebruikelijke transacties gemeld worden. U fungeert daarbij als poortwachter van het financiële stelsel. Het is belangrijk te realiseren dat niet melden mogelijk tot consequentie heeft dat u meewerkt aan witwassen en dat hierdoor mogelijk ongewenste personen toegang krijgen tot het financiële stelsel.

Voor de invulling van de meldplicht op basis van de subjectieve indicator is van belang wat onder witwassen en terrorismefinanciering wordt verstaan. Deze begrippen worden hierna toegelicht.

8.1 Wat is witwassen?

Witwassen is een veelomvattend begrip. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat men weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat gelden afkomstig zijn van enig misdrijf. Het is niet vereist dat men wetenschap heeft van het onderliggende misdrijf, of wanneer en waar dit plaatsgevonden zou hebben. Alleen al het voorhanden hebben van gelden of voorwerpen waarvan het vermoeden bestaat dat ze afkomstig zouden kunnen zijn uit een misdrijf kwalificeert als witwassen.

Voor de definitie van witwassen wordt een 'all crimes approach' gebruikt. Dit wil zeggen dat het voorwerp dat wordt witgewassen van elk misdrijf afkomstig kan zijn. Het is dan ook vaste jurisprudentie dat ook legaal verkregen geld dat niet wordt opgegeven aan de Belastingdienst kan worden gezien als "afkomstig (…) van enig misdrijf". Het spreekt voor zich dat dit voor illegaal verkregen geld ook het geval is. Belasting ontduiken kan dus een gronddelict zijn voor witwassen. Dit betekent dat wanneer u bij een transactie het vermoeden van belastingfraude heeft, u deze transactie moet melden.

8.2 Wat is terrorismefinanciering?

De Wwft verstaat onder het financieren van terrorisme:

- Het opzettelijk verwerven of voorhanden hebben van voorwerpen met geldswaarde die bedoeld zijn om een terroristisch misdrijf mee te begaan (het Wetboek van Strafrecht bevat een lijst met dat soort misdrijven).
- Het verschaffen van middelen met een geldswaarde om een dergelijk misdrijf te plegen.
- Het verlenen van financiële steun aan of het werven van geld voor een organisatie die dergelijke misdrijven pleegt.

Hoe kunt u detecteren dat er mogelijk sprake zou kunnen zijn van terrorismefinanciering? Praktisch gezien dient u extra alert te zijn bij organisaties en/of personen waarvan publiekelijk bekend is dat zij betrokken kunnen zijn bij terroristische activiteiten. Daarnaast dient u extra alert te zijn wanneer een bij de transactie betrokken persoon afkomstig is uit, of banden heeft

[81] Uitspraken van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 5 november 2015, ECLI:NL:CBB:2015:363, en 13 september 2016, ECLI:NL:CBB:2016:305 (zie met name r.o. 5.4). Zie ook de uitspraak van de rechtbank Rotterdam van 17 juni 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:5463 (met name r.o. 3.6: *"Artikel 16 van de Wwft heeft een (veel) ruimere strekking: iedere ongebruikelijke transactie behoort te worden gemeld. Gelet op het in 3.5 vermelde beoordelingskader is de drempel tot melden ook naar het oordeel van de rechtbank laag.").*

met een land genoemd in paragraaf 10.1.

8.3 Misbruik en oneigenlijk gebruik van het adres of postadres

Van een domicilieverlener wordt verwacht dat deze regelmatig checkt of het adres of postadres uitsluitend gebruikt wordt door bij de domicilieverlener bekende rechtspersonen en andere ondernemingsvormen: zzp-ers, stichtingen, vennootschappen onder firma, maatschappen, NV's, BV's, CV's, enz. Door het *monitoren* van het gebruik van het adres of postadres kunt u misbruik snel ontdekken en kunt u actie ondernemen zoals het doen van een schriftelijke melding aan de Kamer van Koophandel. Een afschrift van een dergelijk signaal kunt u het beste bewaren in een dossier.

Het monitoren dient enerzijds te geschieden door regelmatig (eens per maand) op de website van de Kamer van Koophandel te checken welke rechtspersonen en andere ondernemingsvormen er op het adres of postadres ingeschreven staan en die lijst te vergelijken met een actuele lijst van de *huidige* huurders van het adres of postadres. Wie wel volgens de Kamer van Koophandel op het domicilieadres staat ingeschreven, maar niet voorkomt op de lijst van de huidige huurders, geeft u door aan de Kamer van Koophandel.

Een andere manier van monitoren is het in de gaten houden voor welke bedrijven er post of telefoon binnenkomt. Komt er post of telefoon binnen voor een bedrijf dat geen actuele huurder is, dan dient u terstond in actie te komen. U checkt dan bijvoorbeeld via internet en via de site van de Kamer van Koophandel wat er aan de hand is. Staat de rechtspersoon of de andere ondernemingsvorm ten onrechte ingeschreven op het adres of postadres, dan meldt u dit per omgaande bij de Kamer van Koophandel. Is geen sprake van een inschrijving, maar wel van oneigenlijk gebruik van het adres of postadres, dan sommeert u de onderneming het gebruik van het adres of postadres te staken. De diverse acties legt u vast.

Misbruik van een adres of postadres kan ook plaatsvinden in situaties waarbij het huurcontract is beëindigd, maar de voormalige cliënt weigert om zich uit te schrijven. Een situatie die ook voor kan komen is dat de potentiele cliënt zich na het opstellen van een voorlopig huurcontract inschrijft op het adres of postadres, maar vervolgens geen definitief huurcontract met u afsluit.

In al deze situaties geldt de meldplicht op basis van de subjectieve indicator (ook wel de subjectieve meldplicht genoemd), tenzij het bedrijf meewerkt om het gebruik van het adres of postadres per omgaande te beëindigen en u niet de indruk heeft dat het (oneigenlijke) gebruik van het adres of postadres verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme.

8.4 Meldplicht mislukt cliëntenonderzoek

Ook moet u een melding doen indien het cliëntenonderzoek niet het gewenste resultaat oplevert en er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme. U dient bij de melding tevens aan te geven waarom het cliëntenonderzoek niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Ook wanneer een bestaande cliëntrelatie wordt beëindigd, omdat niet alle door de wet voorgeschreven gegevens worden verkregen en deze 'indicaties' er zijn, dient een melding plaats vinden. In deze gevallen moet bij de melding ook worden aangegeven waarom het cliëntenonderzoek is mislukt.[82]

8.5 Voorgenomen transactie

Onder een voorgenomen transactie wordt verstaan een transactie waarbij de intentie aanwezig was om die te verrichten, maar die niet wordt afgerond.
Behalve de cliënten met wie u een transactie hebt verricht (of een zakelijke relatie bent aangegaan) en waarbij u het vermoeden heeft dat sprake zou kunnen zijn van witwassen of financieren van terrorisme, dient u ook de cliënten te melden bij wie alleen sprake is van een voorgenomen transactie (of voorgenomen zakelijke relatie), maar waarbij u hetzelfde vermoeden heeft.

[82] Zie art. 16 lid 4 Wwft

Voorbeeld:
Een cliënt vraagt u om aan hem een kantooradres ter beschikking te stellen. Op het moment dat u hem vraagt om aanvullende informatie of nadere documentatie (bijvoorbeeld: informatie over de UBO, het doel van de inschrijving of waarom de cliënt ver buiten zijn woonplaats een adres of postadres wil hebben), "bedenkt" de cliënt zich, en trekt hij de opdracht in. Indien er rond deze gang van zaken bij u bepaalde vermoedens aanwezig zijn die mogelijk kunnen duiden op witwassen (of terrorismefinanciering), dan dient u deze voorgenomen transactie te melden.

Maar wat als u niet beschikt over de volledige identiteitsgegevens van de betrokkene?
Benoem bij de melding van een dergelijke situatie de gegevens waarover u wel beschikt. De gegevens zijn dan mogelijk niet volledig. Echter, dit kan u in een situatie waarin de cliënt de transactie (of zakelijke relatie) afbreekt voordat het cliëntenonderzoek kan worden voltooid, niet worden tegengeworpen. De FIU zal u naar aanleiding van een dergelijke melding hoogstwaarschijnlijk nog wel nader bevragen. Mocht u helemaal geen identiteitsgegevens van betrokkene hebben, dan hoeft geen melding te worden gedaan.

8.6 Wanneer melden?

Verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transacties dienen 'onverwijld' te worden gemeld. Dit houdt in dat deze moeten worden gemeld direct nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bij u bekend is geworden.

Voorts is het mogelijk dat de transactie al enige tijd geleden heeft plaatsgevonden en dat bij u alsnog op basis van nieuw bekend geworden feiten en omstandigheden het vermoeden ontstaat dat deze transactie mogelijk in verband zou kunnen worden gebracht met witwassen of terrorismefinanciering. Misschien hebt u op een later tijdstip via de media of op een andere manier iets over de betrokken cliënt vernomen, waardoor de betreffende transactie in een ander daglicht komt te staan en alsnog onverwijld gemeld moet worden.

8.7 Wat melden?

In uw melding neemt u de volgende gegevens op:
- de identiteit van uw cliënt, de identiteit van de UBO en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt en, voor zover mogelijk, van de UBO en van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij de transactie betrokken zijn;
- de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt.

Aangezien u verplicht bent alle gegevens betreffende de ongebruikelijke transactie die nodig zijn om de desbetreffende transactie te kunnen reconstrueren vast te leggen, dient u ook vast te leggen met welke coupures een contante transactie is verricht en als het ongebruikelijke karakter van de transactie mede hierin is gelegen deze ook op te nemen in de melding.

Indien u het cliëntenonderzoek niet volledig heeft kunnen uitvoeren, moet u bij de melding, naast de hiervoor genoemde gegevens, aangeven waarom het cliëntenonderzoek niet kon worden uitgevoerd.

8.8 Hoe melden?

Voordat u een melding kunt doen moet u zich eerst (eenmalig) bij de FIU laten registreren, waarna u een meldcode ontvangt. Vervolgens kunt u de transactie digitaal via de website van de FIU melden. Het meldportaal van de FIU biedt de mogelijkheid om een kopie van de ingezonden melding, inclusief de daarmee verstrekte gegevens, op te slaan. U dient van deze mogelijkheid gebruik te maken. Daarmee verkrijgt u een afschrift van de melding. Van uw melding krijgt u vervolgens van de FIU een ontvangstbevestiging. De FIU kan uw melding

weigeren, indien deze onvolledig of onjuist is. Uw melding is dan niet geaccepteerd door de FIU, wat er op neer komt dat de melding niet gedaan is.

Als u zich wilt aanmelden als melder, als u meer wilt weten over de FIU of als u vragen heeft over het melden, kijk dan op www.fiu-nederland.nl.

9. DE BEWAARPLICHT

De gegevens met betrekking tot het cliëntenonderzoek moeten tot vijf jaar na het uitvoeren van de desbetreffende transactie op toegankelijke wijze worden bewaard. Het gaat daarbij om alle gegevens die zijn verkregen tijdens het cliëntenonderzoek, zoals kopieën van de identiteitsdocumenten, rekeninggegevens, correspondentie, gespreksnotities over en met de cliënt, transacties van en andere dienstverlening aan die cliënt. Het gaat hierbij niet alleen om de identificatie- en verificatiegegevens, maar ook om de andere gegevens die zijn verzameld voor de naleving van de verplichtingen van het cliëntenonderzoek.
Denk bijvoorbeeld aan bewijsstukken van de herkomst van de middelen die bij de transactie gebruikt zijn of aan een verslag van hetgeen met de cliënt is besproken teneinde de risico's te mitigeren. Uit het dossier blijkt ook hoe het besluitvormingsproces rond de cliëntacceptatie tot stand is gekomen, bijvoorbeeld in het geval van hoog-risico cliënten.

Het doel van de bewaarplicht is onder andere dat de autoriteiten inzicht kunnen krijgen in de activiteiten van een cliënt, bijvoorbeeld in het geval van een (strafrechtelijk) onderzoek. De diverse dossiers en bestanden dienen dan ook goed toegankelijk te zijn voor de toezichthouder. Hierbij maakt het niet uit of de gegevens in elektronische vorm of als fysiek document worden bewaard.

De meldgegevens moeten gedurende vijf jaar na het tijdstip van het doen van de melding (dan wel het tijdstip van de ontvangst van het bericht van de FIU) op toegankelijke wijze worden bewaard.

Indien u een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie heeft gemeld, moet u de volgende gegevens bewaren:
1. alle gegevens die noodzakelijk zijn om de desbetreffende transactie te kunnen reconstrueren;
2. een afschrift van de melding met de daarbij verstrekte informatie en gegevens[83];
3. de bevestiging van ontvangst van een melding door de FIU.

De te bewaren (meld)gegevens moeten samen inzicht geven in de juistheid, tijdigheid en volledigheid van de door u gedane melding en er moet uit kunnen worden afgeleid dat deze door u overgelegde meldgegevens ook door de FIU zijn ontvangen en geaccepteerd. Op verzoek van de toezichthouder dient u deze gegevens bij een toezichtonderzoek te overleggen.

[83] Zie ook paragraaf 8.7.

10. VOORBEELDEN

In onderstaande paragrafen is een aantal voorbeelden gegeven van situaties waarin verscherpt cliëntenonderzoek verricht dient te worden (par. 10.1) en van situaties waarin een ongebruikelijke transactie op basis van de subjectieve indicator gemeld dienen te worden (par. 10.2).
Hierbij zij opgemerkt dat deze situaties communicerende vaten zijn; potentiële ongebruikelijke transacties vragen om nader cliëntenonderzoek en wanneer verscherpt cliëntenonderzoek de potentiële risico's onvoldoende heeft kunnen wegnemen, zal er waarschijnlijk gemeld moeten worden.

10.1 VOORBEELDEN BIJ HET VERSCHERPT CLIENTENONDERZOEK

Bij het bepalen of u verscherpt cliëntenonderzoek moet verrichten is het van belang dat u in de praktijk een verhoogd risico op witwassen of terrorismefinanciering kunt herkennen. Er zijn criteria die u daarbij behulpzaam zijn. In deze paragraaf geven wij een aantal aandachtspunten waarop u alert dient te zijn.

Onderstaande voorbeelden helpen u bij de beoordeling of een verscherpt cliëntenonderzoek moet worden ingesteld. Risicofactoren staan ook in bijlage III bij de vierde anti-witwasrichtlijn (na aanpassing door de vijfde anti-witwasrichtlijn).[84] Hiervoor geldt dan ook dat de lijst met voorbeelden niet limitatief bedoeld is. Indien een land, type cliënt of type dienstverlening in onderstaande lijst genoemd wordt, betekent dit niet dat er automatisch sprake is van een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme en een verscherpt cliëntenonderzoek moet worden uitgevoerd. Afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden en het professionele oordeel van de instelling zal beoordeeld moeten worden of er sprake is van een verhoogd risico. In voorkomende gevallen zal (pas) sprake zijn van een verhoogd risico indien zich een combinatie voordoet van aandachtspunten in een bepaald land en/of bepaald type cliënt en/of bepaald type dienstverlening. Echter kan ook 1 risico al voldoende zijn om van een verhoogd risico te spreken, bijvoorbeeld bij het betalen met € 500 biljetten. Het zich voordoen van een bepaald risico uit onderstaande lijst is dus niet per se gelijk aan het zich voordoen van een ander risico uit deze lijst. Ook kan eenzelfde risico uit de lijst in verschillende omstandigheden tot een verschillende weging leiden.

De meest gehanteerde risicocriteria zijn land- of geografische risico's, cliënt-, product-, dienstrisico's en transactie- en leveringskanaalgebonden risico's. Bij de weging van deze risicofactoren dient u uiteraard een eigen afweging te maken afhankelijk van de specifieke feiten en omstandigheden van de transactie. U houdt daarbij rekening met risicoprofielen en feiten van algemene bekendheid. Als ondanks het zich voordoen van één of meer van onderstaande risico's geen verscherpt cliëntenonderzoek wordt ingesteld dan dient u wel inzichtelijk te kunnen maken waarom u in dat specifieke geval daartoe heeft besloten. De omstandigheid dat de instelling een eigen afweging maakt, wordt ook begrensd door hetgeen van een poortwachter redelijkerwijs verwacht mag worden. Dat betekent dat de afweging in principe niet kan zijn dat ondanks het zich regelmatig voordoen van één of meer risico's er (vrijwel) nooit verscherpt cliëntenonderzoek wordt ingesteld. Een uitzondering hierop vormt de omstandigheid dat uit vastleggingen kan worden opgemaakt dat de risico's telkens beheerst zijn.

Voorbeeld:
Uw cliënt wil contant betalen. Hij kan u een bewijs van de bank laten zien dat hij het contante bedrag dezelfde dag van zijn bankrekening heeft opgenomen. In dat geval is het risico van het (aandringen op) contant betalen voldoende beheerst.

10.1.1 Geografische risicofactoren

Landen of gebieden die volgens de normen van de FATF in onvoldoende mate een systeem ter

[84] Zie https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630&qid=1632410443987.

voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering hebben opgezet, vormen een verhoogd risico. Deze lijsten van "*High-risk and other monitored jurisdictions*" worden op de website van de FATF gepubliceerd en drie maal per jaar geactualiseerd.[85]
Ook is er een "*EU list of high-risk third countries*" beschikbaar.[86]

10.1.2 Cliëntgebonden risicofactoren

Hieronder staan enkele criteria die u helpen bij het inschatten of een cliënt een hoger risico op witwassen en/of financiering van terrorisme met zich mee brengt. Ook hier dient u zelf weer te beoordelen of er in het concrete geval een verhoogd risico is. Deze opsomming is evenmin limitatief.

Cliënten die hun onderneming hebben of actief zijn in de volgende branches:
- goede doelen stichtingen (t.b.v. landen die risicovol zijn vanwege terrorisme);
- branches waar veel contant geld beschikbaar is (bijvoorbeeld wed- en gok gerelateerde activiteiten, bouw, installatie en aanneming, horeca en kapsalons);
- ondernemingen waarvan in de praktijk is gebleken dat ze mogelijk als dekmantel voor criminele activiteiten fungeren (coffeeshops, growshops, horecasector, massagesalons, seksbranche);
- onduidelijke bedrijfsactiviteiten.

Cliënten die:
- gebruik maken van (mogelijk) vervalste of valse ID-bewijzen[87];
- beschikken over buitenlandse bankrekeningen;
- gebruik maken van een onnodige complexe juridische bedrijfsstructuur (bijv. buitenlandse vennootschappen of trusts);
- vermoedelijk onvolledige of onjuiste informatie verschaffen;
- veelvuldig wisselen van juridische structuren en/of veelvuldig wisselen van bestuurders van rechtspersonen en vennootschappen;
- voorheen gebruik maakten van de diensten van een trustkantoor, dat de domicilieverlening verrichtte;
- staan ingeschreven in het handelsregister zonder dat er (in Nederland) een onderneming wordt gedreven;
- staan ingeschreven in het handelsregister met een SBI-code[88] die niet past bij de daadwerkelijke bedrijfsactiviteiten;
- opvallend vaak post ontvangen uit een land zoals genoemd in paragraaf 10.1.1;
- meer dan incidenteel met bezoeken van de gerechtsdeurwaarder, de politie, de belastingdienst, incassobureaus e.d. worden geconfronteerd;
- bereid zijn (een) extra hoge fees/declaraties/kosten/huur te betalen;
- beschikken over inkomen of vermogen waarvan de herkomst ongebruikelijk of onduidelijk is, zoals een voorgewende erfenis of het winnen van de loterij of het slechts kunnen noemen van niet-verifieerbare bronnen ter verantwoording van gelden;
- geen documentatie kunnen overleggen ter verantwoording van de herkomst van de gelden, zoals facturen, bankafschriften, een koop-of een financieringsovereenkomst;
- weigeren te verklaren over de herkomst van het geld;
- een andere persoon dan de huurder zijn identiteit beschikbaar laten stellen ten behoeve van de transactie;
- een of meer anderen de gehuurde ruimte laten gebruiken;

---

[85] Zie FATF-lijst van High-risk and other monitored jurisdictions, https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate). Men onderscheidt "Jurisdictions subject to a Call for Action" en "Jurisdictions under Increased Monitoring". Beide lijsten zijn van belang.
[86] Zie Gedelegeerde verordening (EU) 2020/855 van de Commissie van 7 mei 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0855&from=EN , zie met name pag. L 195/7 en L 195/8. Deze lijst wordt periodiek aangepast. Baseert u zich altijd op de meest recente lijst.
[87] Een identiteitsbewijs kan worden vervalst doordat onbevoegden gegevens toevoegen of wijzigen in een geldig (en echt) identiteitsdocument. Dat kan bijvoorbeeld zijn gestolen of gekocht. Aan eventuele beschadigingen of een afwijkend lettertype zou u dit kunnen zien.
[88] SBI-code: Standaard Bedrijfs Indeling.

- een of meer (niet-gelieerde) anderen gebruik laten maken van het (post)adres door deze zich op het adres te laten inschrijven;
- zich niet of nauwelijks op het adres laten zien;
- wel geïnteresseerd zijn in het gebruik van het (post)adres, maar niet in het gebruik van de kantoor-/werkruimte;
- een onduidelijk of (bij vaste afnemers) regelmatig wisselend vestigingsadres hebben;
- vragen ontwijken en/of ontwijkende of onduidelijke antwoorden geven;
- onverwacht nieuwe onbekende partijen introduceren;
- afkomstig zijn uit landen waarin een meer dan gemiddeld niveau van corruptie aanwezig is of waarvan bekend is dat meer criminele activiteiten worden ontplooid dan in andere landen;
- recentelijk bij een faillissement betrokken zijn geweest[89];
- betalingen in contanten willen verrichten;
- betalingen doen in voornamelijk kleine coupures (€ 5, € 10, of € 20 biljetten);
- betalingen doen met één of meerdere biljetten van € 500[90];
- kennelijk niet geïdentificeerd willen worden (uw cliënt wil met u een huurcontract sluiten, maar als u een afspraak wilt maken en hem vraagt een legitimatiebewijs mee te nemen, stuurt hij iemand anders);
- kennelijk niet gemeld willen worden (uw cliënt zorgt voor een minimale aanwezigheid op het adres, die de facto weinig voorstelt, bijvoorbeeld: uw cliënt laat iemand elke dag de ruimte kort betreden met als enig doel de schijn van regelmatig gebruik van de ruimte te wekken);
- regelmatig negatief in de media verschijnen[91] door betrokkenheid bij criminele activiteiten (diefstal, heling, straatroof, inbraken, drugshandel en andere vermogensdelicten);
- u vragen naar uw meldgedrag;
- u vragen om facturen op een andere naam of een ander adres te zetten;
- betalingen in cryptovaluta willen verrichten;
- betalingen willen verrichten middels crowdfunding;
- zijn aan te merken als politiek prominente persoon.

Voorts is er in het algemeen een verhoogd risico indien transacties worden verricht met cliënten die ver buiten de regio wonen of met in het buitenland woonachtige personen of met in het buitenland gevestigde rechtspersonen. Het voorgaande geldt vooral als uw clientèle grotendeels uit de regio komt.

Voorbeeld:
U bent domicilieverlener in de Achterhoek. 95% van uw cliënten komt ook uit die regio. U wordt benaderd door een cliënt woonachtig in Canada, die zijn bedrijf op het domicilie-adres wil inschrijven. Aangezien het niet voor de hand ligt dat deze specifieke cliënt u benadert voor deze transactie, is sprake van een (potentieel) risico verhogende omstandigheid. Dit risico kan overigens weer worden gematigd indien de cliënt met een plausibele verklaring komt waarom hij zich tot u wendt.

10.1.3 Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren

De volgende criteria kunnen u helpen bij het inschatten of een transactie een hoger risico op witwassen of financiering van terrorisme met zich mee brengt. Ook hier dient u zelf weer te beoordelen of er in het concrete geval een verhoogd risico is, en ook deze opsomming is niet limitatief.

- een u onbekende rechtspersoon of onderneming blijkt ingeschreven te staan op het adres of postadres;
- u sluit een voorlopig huurcontract af. Het definitieve huurcontract komt echter niet tot stand. Toch blijkt de rechtspersoon of onderneming later op het adres of postadres ingeschreven te staan;

[89] Zie: https://www.rechtspraak.nl/Onderwerpen/Schulden/Faillissement/Paginas/default.aspx#faillissement en https://insolventies.rechtspraak.nl/#!/zoeken/index.
[90] Ook betalingen met biljetten van € 100 of € 200 zijn zonder aannemelijke verklaring (bij voorkeur ondersteund met documenten van bijvoorbeeld een bank) als risicofactor te bestempelen.
[91] Het toetsen aan dit criterium wordt ook wel een 'bad press controle' genoemd.

- na beëindiging van de zakelijke relatie blijkt dat de voormalige cliënt zich niet uitschrijft en de inschrijving op het adres of postadres blijft voortduren;
- een cliënt laat na betaling van de eerste huurtermijn niets meer van zich horen en ook verdere betalingen blijven uit;
- er komt post of telefoon binnen voor een rechtspersoon of onderneming die geen actuele huurder is;
- een cliënt wil een groot aantal maandelijkse termijnen contant vooruit betalen.

In de rechtspraak is een aantal feiten van algemene bekendheid als indicator van een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme aangemerkt:
- de rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van grote contante geldbedragen door privépersonen hoogst ongebruikelijk is vanwege het risico van onder meer diefstal, waarbij het geld niet is verzekerd;[92]
- het is een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van zoveel contant geld in woning of auto grote risico's meebrengt en bovendien hoogst ongebruikelijk is in het geval dat geld op legale wijze is verkregen;[93]
- het is een feit van algemene bekendheid dat het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich meebrengt;[94]
- het is een feit van algemene bekendheid dat biljetten van € 500 vrijwel uitsluitend worden gebruikt in het criminele circuit.[95]

10.2 VOORBEELDEN BIJ DE SUBJECTIEVE INDICATOR

Bij het beoordelen of een transactie op basis van de subjectieve indicator gemeld dient te worden is van belang dat volgens vaste rechtspraak "de verplichting tot het doen van een melding als bedoeld in artikel 16 Wwft niet slechts [bestaat] wanneer er concrete aanwijzingen bestaan dat sprake is van witwassen of het financieren van terrorisme. Artikel 16 Wwft heeft een (veel) ruimere strekking: iedere ongebruikelijke transactie behoort te worden gemeld."[96]
Er is reeds sprake van een ongebruikelijke transactie als er aanleiding is te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme. Daarvoor is een vermoeden reeds voldoende. De drempel om een transactie te melden op basis van de subjectieve indicator is dus laag.
Een instelling heeft zelf de verantwoordelijkheid om te beoordelen of een transactie ongebruikelijk is. De omstandigheid dat de instelling een eigen afweging maakt, wordt begrensd door hetgeen van een poortwachter redelijkerwijs verwacht mag worden. Hier houdt de toezichthouder achteraf toezicht op.

Of aanleiding is te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme kan o.a. beoordeeld worden aan de hand van witwasindicatoren. Aan deze indicatoren kan een vermoeden wat witwassen worden ontleend. De aanwezigheid van één of meerdere indicatoren kan worden beschouwd als een aanwijzing voor een ongebruikelijke transacties.
Deze indicatoren voor witwassen kunnen worden onderverdeeld in drie subgroepen: (1) witwastypologieën, (2) feiten van algemene bekendheid en (3) overige indicatoren.[97]

10.2.1 Witwastypologieën

Ten eerste zijn er de witwastypologieën. Een witwastypologie is een beschrijving van kenmerken die op basis van ervaring duiden op witwassen. Meestal ligt hier een uitgebreide analyse van opsporingsonderzoeken aan ten grondslag. Typologieën worden vastgesteld door de FIU en FATF.

[92] Rechtbank Midden-Nederland, 19 maart 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:1838.
[93] Gerechtshof Leeuwarden, 26 augustus 2011, ECLI:NL:GHLEE:2011:BR5801.
[94] Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 25 maart 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:1181.
[95] Rechtbank Noord-Holland, 21 augustus 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:7297.
[96] College van Beroep voor het bedrijfsleven 5 november 2015, ECLI:NL:CBB:2015:363, rechtsoverweging 3.4.
[97] Een handzaam overzicht van witwasindicatoren is te vinden op de website van het Anti Money Laundering Centre (AMLC), https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2026/01/amlc-witwasindicatoren-augustus-2025.pdf

Financial Intelligence Unit – Nederland (FIU)

Ook op de website van staan verschillende publicaties met witwastypologieën.[98]
Enkele voorbeelden van typologieën die door de FIU zijn beschreven en die voor u relevant kunnen zijn betreffen (niet uitputtend):

1 Witwastypologieën uit oude aanwijzing witwassen[99]

- de transacties staan niet in verhouding tot de inkomsten;
- bij grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta: het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta;
- bij fysiek vervoer van grote bedragen in contanten: het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten brengt een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich;
- het feit dat een aantal malen het geld ongeteld werd aangeleverd;
- het feit dat de handel in verdovende middelen veel geld in kleine coupures oplevert;
- het feit dat de handel in verdovende middelen veel opbrengsten in verschillende valuta oplevert;
- het feit dat door de verdachte veel contacten werden (worden) onderhouden met personen met criminele antecedenten.
- de wijze waarop het geld werd vervoerd en/of aangeboden;
- het feit dat de verdachte iets weigert te verklaren over de herkomst van het geld;
- het feit dat Nederlanders in het buitenland geld op aldaar geopende bankrekeningen hebben staan om buiten het zicht van de Nederlandse autoriteiten en/of Nederlandse opsporingsdiensten te blijven;
- Geldbedragen van behoorlijke omvang, in contante coupures, die niet terug zijn te vinden in (officiële) boeken van en evenmin kunnen worden verantwoord met stukken van reguliere handelsactiviteiten;
- Voorhanden hebben van grote hoeveelheden contant geld zonder noodzaak daartoe op grond van bedrijf of beroep.

2 Typologieën uit de memorie van toelichting bij artikel 420 bis e.v. WvSr (2001)

- Een kenmerk dat veel gevallen van witwassen gemeen hebben is dat handelingen plaats vinden die overigens – los van het beoogde witwassen – geen redelijk bedrijfseconomisch doel kunnen dienen.

Financial Action Task Force (FATF)

Op de website van de FATF[100] staan verschillende publicaties waarin witwas- en terrorisme financieringstypologieën staan beschreven. Naast algemene typologieën zijn er publicaties over specifieke vormen van witwassen, zoals bijvoorbeeld:

- The Misuse of Corporate Vehicles, Including Trust and Company Service Providers;[101]
- Money Laundering Using Trust and Company Service Providers;[102] en
- FATF Guidance for a Risk-Based Approach for Trust and Company Service Providers[103].

10.2.2 Feiten van algemene bekendheid

Feiten van algemene bekendheid zijn feiten die iedereen geacht wordt te kennen. Het is een

[98] Zie https://www.fiu-nederland.nl/typologieen/
[99] Aanwijzing witwassen, https://wetten.overheid.nl/BWBR0023568/2008-03-01 Deze aanwijzing is vervallen per 16 april 2015, maar de in de aanwijzing genoemde typologieën zijn nog altijd relevant, zie: https://www.fiu-nederland.nl/typologieen/
[100] Zie http://www.fatf-gafi.org/home/ .
[101] Zie https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/themisuseofcorporatevehiclesincludingtrustandcompanyserviceproviders.html.
[102] Zie https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/moneylaunderingusingtrustandcompanyserviceproviders.html.
[103] Zie https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-trust-company-service-providers.html.

juridisch begrip, feiten van algemene bekendheid behoeven namelijk geen bewijs (artikel 339 lid 2 Sv).

Enkele voorbeelden van feiten van algemene bekendheid zijn (inclusief de vindplaats van deze jurisprudentie):

Criminaliteit en contanten
- Het is een feit van algemene bekendheid dat de handel in verdovende middelen winsten in contant geld genereert en dat in het drugscircuit, en ook in de wietteelt en wiethandel grote bedragen omgaan. (ECLI:NL:HR:2019:1137)
- Het is een feit van algemene bekendheid dat partijen gestolen goederen contant verder worden verhandeld, veelal tegen een significant lagere prijs dan de normale inkoopprijs in het economisch verkeer. (ECLI:NL:RBSHE:2012:BX6681)

Coupures
- De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in doorgaans grote coupures, terwijl coupures van € 100,- en € 500,- in het normale Nederlandse betalingsverkeer maar zelden worden gebruikt. (ECLI:NL:RBAMS:2019:4153)
- De ervaring leert en van algemene bekendheid mag worden geacht, dat uitbetaling door een bank van een dergelijk geldbedrag [red. € 20.000,-] om doelmatigheidsredenen doorgaans in grotere coupures pleegt te geschieden, tenzij de opnemer uitdrukkelijk anders verlangt. (ECLI:NL:HR:2009:BK0679)

Vervoer of voorhanden hebben contanten
- Het is een feit van algemene bekendheid dat het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich meebrengt. (ECLI:NL:GHSHE:2015:1181)
- De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van grote contante geldbedragen door privé personen hoogst ongebruikelijk is vanwege het risico van onder meer diefstal, waarbij het geld niet is verzekerd. (ECLI:NL:RBMNE:2015:1838)

Onroerend goed
- Het is een feit van algemene bekendheid dat de verhuur van woningen aan buitenlanders voor korte perioden, waarbij wordt betaald met grote contante geldbedragen, met diverse vormen van criminaliteit gepaard kan gaan. (ECLI:NL:RBAMS:2015:714)
- Het is een feit van algemene bekendheid dat criminele groeperingen die zich bezig houden met de (internationale) handel in verdovende middelen regelmatig gebruik maken van woningen in Amsterdam, waarbij zij onder de radar van politie en justitie blijven doordat ze zelf niet staan ingeschreven en de huur in contanten betalen. (ECLI:NL:RBAMS:2019:5899)
- Het is een feit van algemene bekendheid dat in de provincies Zeeland, Noord–Brabant en Limburg op grote schaal synthetische drugs worden geproduceerd en verhandeld. De productie vindt doorgaans plaats in leegstaande (en soms afgelegen) schuren en loodsen, maar ook in kelders van woningen en bedrijfspanden. Deze ruimtes worden, naar verluid, vaak verhuurd aan derden zonder dat daarvoor overeenkomsten worden ondertekend en/of op naam gesteld en de huurpenningen worden doorgaans contant betaald. (ECLI:NL:GHSHE:2019:2366)

Belastingaangifte
- Het is een feit van algemene bekendheid dat grote bedragen aan genoten contanten moeten worden verantwoord in de belastingaangifte, ook als het gaat om inkomsten uit criminele activiteiten. (ECLI:NL:RBGEL:2019:2168)

Tenaamstelling
- Het is immers een feit van algemene bekendheid dat tenaamstelling op naam van een ander dan de werkelijke eigenaar er toe strekt die eigendom te verhullen. (ECLI:NL:HR:2012:BU7335)

10.2.3 Overige indicatoren

Dan resteert er een groep overige indicatoren. Dit zijn kenmerken die duiden op witwassen maar dus geen feit van algemene bekendheid zijn en ook (nog) niet als typologie zijn vastgesteld.
Overige indicatoren kunnen bijvoorbeeld worden afgeleid uit de publicatie 'Indicatoren van witwassen en Terrorismefinanciering - Handboek voor medewerkers van de Belastingdienst' van de OESO.[104] Hierin wordt o.a. vermeld:

Contanten
- Geen, onvolledige of (deels) onjuiste verklaringen voor de herkomst van het contante geld
- Hoeveelheid, coupures en valuta passen niet bij de persoon of de onderneming

Onverklaarbaar/ongebruikelijk vermogen
- Persoon leeft 'boven zijn stand'
- Onverklaarbare, onverklaarde of niet gedocumenteerde erfenis
- Het kopen van dure vermogensbestanddelen, ver onder de marktwaarde
- Niet-transparante of niet-verifieerbare oorsprong van het geld
- Investeringen door een buitenlandse rechtspersoon ten behoeve van een binnenlands natuurlijk persoon, bijvoorbeeld een appartement of een jacht

Virtuele valuta, darkweb
- Gebruik van een betaalkaart die gevoed wordt door cryptovaluta

> Er zijn nieuwe betaalmethodes, zoals debet cards en andere betaalkaarten waarop vooraf (soms grote) bedragen worden gestort. Ook betalen per mobiele telefoon is inmiddels mogelijk. Net als het betalen in cryptovaluta.
> Als er voor een deel van het totale bedrag ook gebruik wordt gemaakt van dergelijke betaalmethodes en het daarbij gaat om substantiële bedragen, wees dan alert op witwasrisico's.

Lening
- Verstrekking door een niet-financiële instelling
- Ongebruikelijke contractspartij/geen zakelijke of familiebanden met het land van herkomst van de financier
- Leensom komt in contanten
- Aard van de besteding van de gelden

Structuren
- Internationale vennootschapsstructuur zonder duidelijk commercieel, juridisch of fiscaal belang
- Gebruik van overdreven complexe transacties wanneer een meer gebruikelijke methode beschikbaar is

Rechtspersonen
- Transacties die niet passen bij de aard van de onderneming
- Transacties met offshore vennootschappen
- Verkooptransacties in bedrijfsvreemde goederen of diensten
- De entiteit heeft weinig of geen fysieke of online aanwezigheid
- Uiteindelijk belanghebbende tot de vennootschap is niet bekend

[104] Zie https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2019/07/Handboek-voor-medewerkers-van-de-belastingdienst-indicatoren-witwassen.pdf.

- Betrokkenheid van een buitenlands trustkantoor bij een lokale onderneming

Betalingen aan of ontvangsten van entiteiten die niet hebben deelgenomen aan de transactie(s) ('unrelated third parties') is ook een belangrijke indicator om rekening mee te houden.

Internationale handelsstromen
- Nieuw opgerichte vennootschappen met direct grote handelsvolumes
- Risicogoederen: goederen van hoge waarde

10.2.4 Voorbeelden

Hieronder zijn een aantal aandachtsgebieden en voorbeelden opgenomen voor het herkennen van ongebruikelijke transacties. Deze zijn niet limitatief en zijn ook geen checklist, ze zijn bedoeld om de aandacht te richten. Indien één van deze situaties zich voordoet, leidt dat niet automatisch tot de verplichting tot melding van een ongebruikelijke transactie, wel tot het doen van nader onderzoek om te beoordelen of sprake is van een ongebruikelijke transactie.

Factoren m.b.t. landen en gebieden
- Partijen, hun vertegenwoordigers, de uiteindelijk belanghebbenden of andere betrokkenen zijn geboren, woonachtig of gevestigd in landen of gebieden die niet of niet adequaat voldoen aan de aanbevelingen van de FATF[105] of landen waar als terroristisch aangemerkte organisaties actief zijn.
- Partijen, hun vertegenwoordigers, de uiteindelijk belanghebbenden of andere betrokkenen staan genoemd op de Nederlandse[106], Europese[107] en VN-sanctielijsten[108].

Factoren m.b.t. de cliënt en diens legitimatie
- Het is problematisch om de identiteit van de cliënt of de UBO vast te stellen.
- De cliënt maakt (kennelijk) gebruik van de diensten van een stroman (Een stroman is een persoon die optreedt onder eigen naam, maar als werktuig van een ander niet voor zichzelf handelt). Indien blijkt dat er partijen bij een transactie optreden die feitelijk worden overheerst door anderen en die slechts op papier een rol spelen, dient de instelling alert te zijn op het inschakelen van strolieden.
- Het correspondentieadres wijkt af van het reguliere adres. Afwezigheid van een regulier adres van de cliënt of door hem gebruikte entiteiten. Cliënt wenst voor hem bestemde correspondentie op een niet regulier adres te ontvangen.
- Personen die formeel geen in het handelsregister geregistreerde functie bekleden blijken niettemin de facto de dienst uit te maken.
- Cliënt gebruikt tussenpersonen zonder aannemelijke verklaring. De relatie tussen de tussenpersoon en de cliënt is onduidelijk.
- De cliënt probeert zonder reden een persoonlijke ontmoeting te ontwijken. Cliënt is geheimzinnig of ontwijkend over zijn identiteit, de UBO of het motief van de transactie.
- Cliënt gebruikt vermoedelijk een valse naam.
- Er worden pogingen gedaan om de werkelijke partij achter de transactie te verhullen.
- Cliënt geeft een onduidelijke of vage omschrijving van zijn bedrijfsactiviteiten.
- Cliënt is bekend om strafrechtelijke veroordelingen (criminele antecedenten), begeeft zich in het criminele circuit.

Factoren m.b.t. de relatie tussen instelling en cliënt
- De dienstverlening die de cliënt verlangt, past niet in het normale patroon van de instelling. De gebruikelijke redenen die bestaan voor het inschakelen van de instelling lijken te

[105] Zie https://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate).
[106] Zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/08/27/nationale-terrorismelijst.
[107] Zie https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/8442/Consolidated%20list%20of%20sanctions.
[108] Zie https://www.un.org/securitycouncil/content/un-sc-consolidated-list.

ontbreken. De instelling heeft geen of onvoldoende ervaring of expertise met de uitvoering van de transactie van de cliënt.
- De cliënt is bereid voor de dienstverlening een prijs te betalen die substantieel hoger is dan hetgeen gebruikelijk is, of is bereid de ruimte onder te verhuren voor een prijs die substantieel lager is dan hetgeen gebruikelijk is.
- De cliënt blijkt in korte tijd een aantal keren achter elkaar van instelling te zijn gewisseld, terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.
- De dienstverlening blijkt door een andere instelling geweigerd te zijn, terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.
- De historie van de cliënt vertoont hiaten, bijvoorbeeld geen informatie of documentatie over vorige transacties of bedrijfsactiviteiten.
- De cliënt is terughoudend in het verstrekken van informatie, geeft onjuiste informatie of weigert zelfs informatie te verstrekken die voor de betreffende transactie noodzakelijk is.
- De cliënt is niet woonachtig of werkzaam in de regio van de betreffende instelling en behoort niet tot de cliëntenkring van de betreffende instelling, maakt gebruik van een de betreffende instelling onbekende tussenpersoon of verricht een transactie met de betreffende instelling die ook met een instelling uit de regio van de cliënt had kunnen worden verricht, een en ander terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.

<u>Factoren m.b.t. de transactie</u>
- De cliënt is betrokken bij – al dan niet eenmalige – transacties, die ongebruikelijk zijn doordat deze niet passen in de normale beroeps- of bedrijfsuitoefening van de cliënt, terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.
- Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn.
- De cliënt, de tussenpersoon of derde is niet dan na zware aandrang bereid de gevraagde informatie, bijvoorbeeld over de herkomst van gelden, te verschaffen.
- Ongeoorloofde vermenging tussen zakelijk en privé gebruik.
- Wijziging van instructies aan de instelling vooral op het laatste moment vóór de uitvoering van de transactie.
- Transactie(s) sluiten niet aan bij het sociaal economisch profiel of leeftijd van de natuurlijke persoon of economisch profiel van de onderneming.
- Dezelfde partijen verschijnen meerdere malen in verschillende transacties in een korte periode.
- Dezelfde bestuurder is betrokken bij meerdere goede doelen stichtingen of stichtingen met een ideëel doel.
- Verhuur/dienstverlening aan religieuze of ideële stichtingen, of stichtingen actief in een conflict gebied.
- Bestuurder handelt in strijd met de regels of statuten van de rechtspersoon of houdt zich niet aan overeenkomsten of afspraken.

<u>Transacties m.b.t. het financiële verkeer</u>
- De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals contant geld en cryptovaluta (o.a. Bitcoin of soortgelijke betaalmiddelen)
- Aan- of verkopen tegen prijzen die beduidend afwijken van marktprijzen.
- Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon. De gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen of de door de cliënt aangegeven bronnen zijn onwaarschijnlijk of onvoldoende gedocumenteerd.
- Cliënt verzoekt de instelling geld (terug) te betalen aan een (onbekende) derde, terwijl er geen door de instelling geverifieerde bewijsstukken zijn die de betaling aan deze derde legitimeren.
- Lening waarvoor een zekerheid wordt verkregen van een buitenlandse (rechts)persoon, waarbij de relatie met de cliënt niet duidelijk is.
- Financiering vanuit het buitenland, zonder plausibele verklaring.
- Na ontvangst van de gelden wordt de transactie afgebroken en wordt de instelling verzocht de gelden over te maken aan een ander dan de cliënt.
- Organisaties maken gebruik van Hawala bankieren.

Transacties m.b.t. juridische entiteiten en structuren

- De cliënt maakt gebruik of wenst gebruik te maken van een of meer tussengeschakelde, (buitenlandse) rechtspersonen of vennootschappen zonder dat daarvoor legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen aanwezig zijn of lijken te zijn.
- De cliënt maakt gebruik van rechtspersonen of vennootschappen waarvan de zeggenschapstructuur niet transparant is of die qua karakter of inrichting geschikt zijn om de identiteit van de achterliggende belanghebbende te verhullen (bijv. stichtingen, toonderaandelen, trusts, buitenlandse rechtspersonen), terwijl daarvoor geen voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.
- Het veelvuldig wisselen van juridische structuren en/of het veelvuldig wisselen van bestuurders van rechtspersonen of vennootschappen. Er is sprake van een complexe juridische structuur, die geen reëel doel lijkt te dienen.
- Het langdurig in oprichting blijven van rechtspersonen of vennootschappen.
- Gebruik van shell companies (rechtspersonen waar geen activiteiten in worden uitgeoefend).

Transacties m.b.t. onroerende zaken en overige registergoederen

- Transacties zonder financiering, met name waarbij de herkomst van de gelden onduidelijk is of geen onderliggende leningsovereenkomst beschikbaar is of waarbij afwijkende leningsvoorwaarden worden gehanteerd (bijvoorbeeld afwijkende rente, zekerheidsstelling).
- Financiering door niet financiële instelling die geen (economische) band of zakelijke relatie heeft met de koper.

11. VERDERE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

11.1 Civielrechtelijke vrijwaring

De Wwft kent een civielrechtelijke vrijwaring voor meldende instellingen. Dit betekent voor u (en uw medewerkers) dat wanneer u heeft gehandeld in de redelijke veronderstelling dat u uitvoering heeft gegeven aan de wettelijke meldplicht niet civielrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor de schade die iemand anders (de cliënt of een derde) als gevolg van de melding lijdt.

11.2 Strafrechtelijke vrijwaring

De strafrechtelijke vrijwaring houdt in dat de gegevens die u aan de FIU meldt niet tegen u en uw medewerkers kunnen worden gebruikt in een strafrechtelijk onderzoek wegens witwassen of terrorismefinanciering. Daarbij geldt als voorwaarde dat de transactie op een juiste manier is gemeld en dat het cliëntenonderzoek goed is uitgevoerd. Bovendien geldt als voorwaarde dat u de melding te goeder trouw heeft gedaan. Dat wil zeggen dat u niet zelf schuldig of medeplichtig bent aan witwassen of financieren van terrorisme.

11.3 Geheimhoudingsverplichting

Op grond van de Wwft mag u niet aan derden meedelen dat een melding bij de FIU is of zal worden gedaan. Dus ook niet aan uw cliënt. Dit wordt het "*tipping-off*"-verbod genoemd. Als u dit verbod overtreedt, dan kan dit leiden tot een sanctie.

Het is natuurlijk niet verboden om – voordat u de overeenkomst sluit – aan de potentiële cliënt in algemene bewoordingen uitleg te geven over de wetgeving en de plichten die u hebt op grond van de Wwft. Wel kan zijn of haar reactie (afzien van de transactie, of het betrekken van een derde persoon bij de transactie om zelf buiten beeld te blijven) aanleiding zijn om de (voorgenomen) transactie te melden.

11.4 Melding niet anoniem

Als de melding door de FIU als verdacht wordt aangemerkt en uiteindelijk onderdeel uitmaakt van een strafdossier is het niet volledig uitgesloten dat de naam van de melder in dat dossier terechtkomt. In de praktijk zal uw melding in een dergelijk geval echter veelal deel uitmaken van veel meer signalen die uiteindelijk tot de strafzaak hebben geleid.

11.5 Opleidingsverplichting

U dient er voor te zorgen dat u zelf en uw medewerkers in staat zijn om in de dagelijkse praktijk de Wwft-verplichtingen te onderkennen en na te leven. U en uw medewerkers moeten in staat zijn ongebruikelijke transacties te herkennen en om een cliëntenonderzoek goed en volledig uit te voeren. Dat doet u onder meer door het aanbieden van periodieke opleidingen. Enkel het toesturen van een instructie of intern overleg bij vaktechniek is daarvoor niet voldoende. Daarnaast is het onvoldoende om "do's en don'ts" op intranet te plaatsen, net als de koppeling van een senior medewerker aan een junior medewerker.[109] Indien u beschikt over een compliance officer, dan zal het verzorgen van de opleiding doorgaans bij die persoon belegd zijn.

11.6 Toezicht op de naleving

Het toezicht op de naleving van de Wwft door domicilieverleners wordt uitgeoefend door een afgescheiden onderdeel van de Belastingdienst: de Belastingdienst/Grote ondernemingen, Bureau Toezicht Wwft (afgekort: DFEI). De medewerkers van DFEI zijn op grond van hoofdstuk 5 van de Awb bevoegd om bij domicilieverleners een onderzoek in te stellen en u bent verplicht

[109] Uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven, 3 maart 2020, ECLI:NL:CBB:2020:120.

om hier uw medewerking aan te verlenen.

Uitzonderingen daargelaten, krijgt u tijdig bericht dat de toezichthouder het voornemen heeft om bij u een onderzoek in te stellen. De betreffende toezichthouder zal hiervoor een afspraak met u maken. Tijdens het inleidende gesprek zal de toezichthouder zo veel mogelijk uitleggen hoe het onderzoek zal gaan verlopen en welke gegevens daarvoor nodig zijn. De mogelijkheid bestaat dat voorafgaand aan het onderzoek een objectenoverzicht en/of een auditfile wordt opgevraagd. Dit laatste is een bestand met gegevens die uit uw geautomatiseerde administratie worden gekopieerd. De meeste boekhoudpakketten hebben de mogelijkheid om een auditfile te exporteren. Met behulp van een auditfile kan de toezichthouder het onderzoek van te voren voorbereiden, het onderzoek efficiënter uitvoeren en daarmee minder beslag leggen op uw tijd of de tijd van uw boekhouder.

Naast deze zogenoemde *on site inspections* (volledige onderzoeken ter plaatse) kan de toezichthouder ook andere vormen van toezicht uitoefenen. Dit kan op verschillende manieren. De toezichthouder kan zich beperken tot een telefoontje of een brief, u een vragenbrief met een beperkt aantal vragen sturen (*self assessment*), een controle uitvoeren 'achter het bureau' (*off site inspection*) of een korte waarneming ter plaatse doen (en dan bijvoorbeeld inzage in een beperkt aantal dossiers vragen).

Bij niet of onvolledige naleving van de Wwft, kan de toezichthouder u een aanwijzing geven om een bepaalde gedragslijn te volgen. Ook kan de toezichthouder aan u een bestuurlijke sanctie opleggen in de vorm van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete. Het is mogelijk om tegen een dergelijke sanctie in bezwaar en beroep te gaan. In meer ernstige gevallen van niet-naleving van de Wwft, kan DFEI een strafrechtelijke aangifte doen bij het Openbaar Ministerie.

Inhoudelijke vragen over deze Leidraad of over toepassing van de Wwft kunt u stellen via het e-mailadres van de toezichthouder: ToezichtWwft@minfin.nl

11.7 Publicatieplicht

Besluiten tot het opleggen van bestuurlijke sancties op basis van de Wwft worden online gepubliceerd. Afhankelijk van de boetecategorie waarin de overtreding is ingedeeld wordt het besluit openbaar gemaakt zodra dit onherroepelijk is geworden, dan wel zo spoedig mogelijk. In de praktijk zal dit betekenen dat bestuurlijke boetes die op basis van de Wwft worden opgelegd in de regel zo spoedig mogelijk openbaar worden gemaakt; dus ook als deze nog niet onherroepelijk zijn geworden. Hierbij wordt de indiending van een bezwaar of de instelling van een beroep of hoger beroep tegen een dergelijk besluit, alsmede de beslissing op bezwaar en de uitkomst van dat beroep of hoger beroep, in beginsel ook zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt. Het besluit blijft gedurende een periode van vijf jaar na bekendmaking online beschikbaar.

11.8 Klokkenluiders

Wwft-instellingen hebben de verplichting om over procedures te beschikken die hun werknemers (of personen in een vergelijkbare positie) in staat stellen om een overtreding van de Wwft door de Wwft-instelling zelf of door diens medewerkers intern te melden. Deze procedures moeten voorzien in een onafhankelijke en anonieme wijze voor het doen van dergelijke meldingen. De Wwft sluit aan bij de bepalingen in de Wet Huis voor klokkenluiders op basis waarvan werkgevers een procedure moet vaststellen voor het omgaan met het melden van een vermoeden van een misstand binnen zijn organisatie.
Daarnaast schrijft de Wwft voor dat werknemers en vertegenwoordigers van een Wwft-instelling beschermd dienen te worden tegen bedreigingen of vijandelijke acties, in het bijzonder nadelig of discriminerend optreden van de werkgever, indien zij intern of aan FIU-Nederland vermoedens van witwassen of financieren van terrorisme melden of hebben gemeld. Hierbij gaat het om personen die tot taak hebben om namens de instelling ongebruikelijke transacties te melden bij FIU-Nederland, alsmede om personen die op verzoek van FIU-Nederland nadere inlichtingen en gegevens verstrekken. Daarnaast gaat het om personen die intern melding

maken van een overtreding van de bij of krachtens de Wwft gestelde regels. Achterliggend doel hiervan is dat een werknemer niet mag worden benadeeld vanwege het feit dat hij te goeder trouw en naar behoren een melding van een vermoeden van witwassen of financieren van terrorisme heeft gedaan.